

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 19 (1263) ГОД XXV БЕЛАСТОК, 11 МАЯ 1980 г. ЦАНА 1 ЗЛ.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80

Штогод Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства праводзіць агляд конкурсу „Беларуская песня". Гэтае мерапрыемства, маніфестацыя родных мелодый, з'яўляецца святам і для ўдзельнікаў і для слухачоў.

Сёлета агляд адбыўся ў нядзелю 20 красавіка ў кінатэатры „Звёнзковец" у Беластоку. Дзевяць гадзін раніцы. Зала памалу запаўняецца слухачамі. Да распачацця яшчэ паўгадзіны. Адны з нецярплівасцю сядзяць і чакаюць, іншыя аглядаюць і набываюць кніжкі, продаж якіх наладзіў Беластоцкі дом кнігі. Можна было там таксама купіць і нашы БГКТоўскія выданні. Прыбыўшыя ўдзельнікі вядуць апошнюю падрыхтоўку. Многія яшчэ не прыехалі. Пагода не надта добрая. Вее моцны вецер, надта ж холадна. Чуваць, як пагаварваюць, што могуць не ўсе прыехаць. Ёсць жа і такія, якім трэба дабірацца амаль сто кіламетраў. Але агляд распачаўся пунктуальна. Прыехалі.

У конкурсе „Беларуская песня-80" прыняло ўдзел шаснаццаць калектываў, сем дуэтаў і дзевяць салістаў. Агляд адкрылі і павялі працаўнікі ГП БГКТ Людміла Шырковец і Вячаслаў Самойлік. Прывітаўшы ўсіх слухачоў і запрошаных гасцей, аддалі голас удзельнікам. Першым выступіў калектыў „Каласкі" з Беластока. Запанавала цішыня. Толькі са сцэны ўзляталі і рассыпаліся па запоўненай зале, прыемна казытаючы вуха слухачоў сваёй меладычнасцю, гукі родных песень. Відаць напружанасць, відаць, як прагна ловяць тут кожнае слова, кожны зык. І раптам залай ускалыхнулі бурлівыя апладысменты.

На сцэну ўваходзяць усё новыя спевакі, новыя калектывы. Вось дуэт старэнькіх жанчын з Новай Волі. Спяваюць Клаўдзія Домань і Марыя Сак. Тэма песень, народная вопратка ўводзяць прыўзняты настрой. Напамінаюць аб культуры нашага народа. І, здаецца, ты не ў зале кінатэатра, а на вясковай вуліцы ў цёплы летні вечар, у які ўліваюцца спевы дзяўчат, што пасядалі на прывулічнай лаўцы.

І зноў новы настрой. Па зале расплыліся словы прыгожай партызанскай песні „Ой, бярозы ды сосны". Спявае дуэт з Ляўкова — Уладзімір Ахрымюк і Міхась Сухадола. Песня льецца проста з душы, відаць як перажываюць кожнае слова. Доўгія апладысменты гавораць аб уражанні слухачоў. Трэба яшчэ раз выходзіць на сцэну.

Раптам зала замерла. Са сцэны спакойна паплыў моцны і прыгожы голас Юркі Гаўрылюка з Бельска. Поўнасцю завалодаў увагай і прызнаннем слухачоў, асабліва выкананнем гумарыстычнай песні „Як павезлі мяне сватаць".

Не толькі народныя, не толькі гумарыстычныя песні ўладарылі сцэнай. Шмат было і сучасных. Асабліва вельмі прыгожым было выступленне калектыву з Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы. Выступілі яны не толькі з песняй, але і са сваёй музычнай апрацоўкай. Былі і песні маладзёжныя. Доўга слухачы сваімі апладысментамі не адпускалі са сцэны Алі Гаўрылюк пасля выканання песні „Ля кастра".

Разнастайнасць рэпертуару, пачынаючы ад фальклорных песень, а канчаючы на маладзёжных, вялікая гама галасоў, узрост выканаўцаў, дазволілі дайсці песні да душы кожнага слухача.

(Працяг на стар. 3)

Спяваюць маці з дачкою Люба і Аля Гаўрылюк з Беластока, акампаніруе Андрэй Радзівановіч.

АЛА ЧЭЧУГА

Напэўна вы скажаце: рана яшчэ займацца ўспамінамі. І будзеце мець рацыю. Тыя, аднак, 35 пасляваенных год, што так неўпрыкметку здрадзілі мне, але і падгаілі крыху мае дзіцячыя, негаючыя раны, даруюць сёння. І няхай даруе яшчэ мой сябра Сакрат, які папракнуў мяне калісьці, што я ў дзяцінстве не хадзіла боса. Толькі цяпер, праз 20 год, я вырашыла неяк апраўдацца.

Божа! Хадзіць боса па свежай, ласкавай мураве! Зашыцца ў дзікі маліннік! Гнаць кароў, датыкаючы босай ступнёю выхаджанага вясковага грунту... Сакрат, я веру, што ты ў дзяцінстве не грашыў лішняй парай чаравікаў, але скажы, ці ты таксама ведаеш, што гэта такое лес, гравейка, неба?..

Для цябе лес быў перапоўнены гоманам птушак, веснавымі пахамі кветак, ты, як цікаўны хлапец, напэўна, любіў хадзіць па слядах звярыны, ганяўся за зайцам, падглядаў ліса, а магчыма, твая неспакойная душа пужала часамі і птушак у гнёздах.

Калі я была дзіцём, мне лёс прыпаднёс іншы вобраз лесу: лесу, які быў маім домам, але ў які ў любы момант мог прыйсці няпрошаны звер у зялёным нямецкім шынелі; гэты прышэлец мярэшчыўся мне за кожным кустом і кожным дрэвам і доўгія гады пасля не даваў спаць начамі. Дык калі зраніў ты парою дзіцячую нагу, ходзячы боса па пожні, хачу цябе пацешыць: фізічны боль праміна́е даволі хутка; псіхічны ж — вярэдзіць душу да канца жыцця.

* ✲ *

Мне ўжо за сорак. Дачцы — дзевятнаццаць, і гук рэактыўнага самалёта нязменна прыводзіць ёй на думку блакітнае неба Сочы. Летам у Аўгустове яна рэгулярна хадзіла падвечар на мола: глядзела, паглынала, малявала непаўторныя колеры заходзячага сонца. На яе малюнках я бачыла барвова-вогненную шэрасць, адбітую ў спакойнай сталі вады, маестатычны чарот, цішыню... Пэндзаль клаў мазкі смела і ўпэўнена, а мне было сумна: барвовы захад сонца яшчэ да сёння сплятаецца ў маёй памяці з вобразам крывавага зарыва начных пажараў.

Ад гуку самалётаў я ўжо вылечылася гадоў пятнаццаць таму назад. Раней я ўціскала галаву ў плечы, заплюшчвала вочы, дранцвела (думала: канец!). Цяпер самалётаў не баюся, але пахі лесу, асабліва яліны, усё яшчэ вяртаюць мяне ў маё далёкае трывожнае дзяцінства.

* ✲ *

Бачу твар бацькі (найчасцей бацькі). Заўсёды завіхаўся на новым месцы партызанскай стаянкі, падмошчваючы мне, пяцігадовай дзяўчынцы, пасцель з

(Працяг на стар. 4)

ПАД АЛІМПІЙСКІМІ ЛАЎРАМІ

Вестка аб алімпійскіх лаўрах вучняў ліцэя з беларускай мовай навучання ў Бельску апярэдзіла іх вяртанне дамоў. Ужо было вядома, што **Андрэй Рубашэўскі,** вучань IV класа, заваяваў **першае** месца на **цэнтральных** спаборніцтвах у рамках **алімпіяды ведаў аб Польшчы і сучасным свеце,** даказаўшы, што ён у гэтай галіне найлепшы знаток сярод амаль паўтара мільёна школьнікаў, якія першапачаткова прыступілі да гэтых спаборніцтваў. Яго сябар **Міраслаў Дораш** быў трэцім. А іншыя: **Міраслаў Суліма-Даліна,** вучань IVa класа і **Пятро Адамюк,** вучань IIIa класа — таксама шчыра папрацавалі на тое, каб ліцэй імя Браніслава Тарашкевіча праславіўся **першым калектыўным месцам** сярод усіх іншых сярэдніх школ у Польшчы.

14 красавіка змучаныя, але і задаволеныя вынікамі вярталіся яны ў Бельск, вярталіся з далёкага гарадка Новы Томысль, што пад Познанем. Суправаджалі іх дырэктар ліцэя мгр **Аляксей Карпюк** і мгр **Таіса Бялецкая,** якая рыхтавала іх да алімпійскіх спаборніцтваў. Гэта была таксама асабістая перамога і дырэктара, і настаўніцы, асабліва яе — **Таісы Бялецкай,** якая ў Бельскім ліцэі вучыць дзяцей гісторыі і прапедэўтыкі ведаў аб грамадстве.

— З цягніка адразу накіраваліся мы ў ліцэй, — расказвае яна. — Ногі нашы ўгіналіся ад стомы, а яшчэ больш ад цяжару алімпійскіх кубкаў, ды іншых трафеяў, якіх накапілася вельмі многа, а тут — перад школьным гмахам выстраілася на парадным зборы ўся наша моладзь. Грыміць у гонар алімпійцаў магутнае: *„Гіп, гіп — ура! Ура! Ура!"* І вітаюць нас хлебам ды соллю. Я проста разгубілася, ледзь не расплакалася, а на душы радасна. Але неяк крыху перамаглася, адламала кусочак хлеба, замачыла ў соль, перакусіла і запіла слязінай радасці...

Хлебам-соллю на падмостках ліцэя ўшанавалі затым дырэктара Аляксея Карпюка і яго вучняў-алімпійцаў. Пані Таіса, ужо супакоіўшыся, глядзела на ўсё гэта з боку і зноў прыходзіла да вы-

(Працяг на стар. 4)

Андрэй Рубашэўскі і Міраслаў Дораш.

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

ДЭМАНСТРУЮЦЦА НА ВДНГ СССР

На ВДНГ СССР у павільёне „Геалогія" Беларускае оптыка-механічнае аб'яднанне дэманструе стэрэаскоп для вывучэння аэра- і касмічных здымкаў. Выкарыстанне гэтага навашўвядзення дазваляе больш дакладна вызначыць раёны залягання карысных выкапняў, знізіць затраты на геалагічную разведку. У параўнанні з замежнымі аналагамі беларускі стэрэаскоп вызначаецца шэрагам перавагі.

„АДЗЕННЕ" ДЛЯ КВАТЭР

Мінская фабрыка па вырабу шпалер — адно з самых буйных прадпрыемстваў такога профілю ў краіне. Кожны год больш чым 15 працэнтаў вырабаў абнаўляецца па малюнку і колеру. За чатыры гады дзесятай пяцігодкі аб'ём рэалізацыі прадукцыі склаў амаль 30 мільёнаў рублёў.

КАЛЯНДАР

135 гадоў назад

15.5.1845 нар І. Мечнікаў, рускі біёлаг, адзін з заснавальнікаў параўнальнай паталогіі, эвалюцыйнай эмбрыялогіі і імуналогіі.

85 гадоў назад

11.5.1895 нар. Я. Парандоўскі, польскі пісьменнік.

50 гадоў назад

13.5.1930 пам. Ф. Нансен, нарвежскі даследчык Арктыкі.

* * * * * * * * *

12 V 1910 г. „Наша ніва" паведамляла:

Гродна. Нядаўна вучнікі 8-га класа адной тутэйшай гімназіі, злажыўшыся, купілі на памятку свайму любімаму вучыцелю лацінскай мовы залаты гадзіннік. Як гімназіі гімназіямі, у Гродне гэтакага прыкладу яшчэ не было. І ня дзіва: памеж цяперашніх вучыцелёў найбольш вучыцелёўчыноўнікаў, каторые ня рупяцца заглянуць у сэрцэ і думкі сваіх вучэнікоў і мала дбаюць аб іх да сябе прыхільнасці. Так, напрыклад, адзін з тутэйшых інспектароў гімназіі — чалавек хваравіты — чэрэз лад ужо даўся ў знакі вучэнікам сваімі капрызамі; ізноў вучыцель высушывае мазгі вучэніком толькі славянскай мовай, не дбаючы аб болей патрэбным — расейскім. Ня лепш стаіць справа ў прыватных гімназіях. У адной з іх, дзе прыходзіцца плаціць за навуку 140 р. у год, вучыцель нямецкай мовы стары і глухі, дый у класе йдзе штодзённая лаянка.

Лодзь. На фабрыцэ Добраніцкаго зрабілі вобыск і знайшлі шмат праклямацый, паўтыканых у трубкі тавару. Аднаго рабочага арыштавалі.

Люблін. На Наместнікоўскай вуліцы у склепі аднаго дома разарвалася бомба. Склеп зніштожыла. Двох кватэрантаў арыштавалі.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 765. Nakład 7.700 I-3

Баявыя сябры ў Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны каля сцяга сваёй дывізіі. Злева — Мар'я Марозава з мужам.

ЯНЫ ЗМАГАЛІСЯ ЗА РАДЗІМУ

У ШЭРЫМ САЛДАЦКІМ ШЫНЯЛІ

(Карэспандэнцыя з Беларусі)

Яна і цяпер захоўваецца ў доме Мар'і Іванаўны, аб'ект асаблівага гонару ўсяе сям'і. Салдацкі мундзір яна адзела, калі ёй яшчэ не было васемнаццаці год. Вораг набліжаўся да сэрца нашай Айчыны — Масквы. Мар'я Іванушкіна пісала просьбу за просьбай, пераконвала вайсковыя ўлады, што яе неабходна як бы там не было пасланць на фронт. І яна ўжо ў Цэнтральнай школе снайперскай падрыхтоўкі. Мінулі месяцы напружанай навукі, дзявочы атрад едзе на фронт. Дзяўчаты ведалі, што не ўсе вернуцца дахаты, не ва ўсіх будзе першы пацалунак, сям'я, але яны не думалі пра свой лёс, калі лёсу Айчыны пагражала небяспека. Снайпер у кожнай сітуацыі павінен быць гатовы трапіць у цэль з першага выстралу. Неабходны спрыт, вытрымка, хітрасць. На рахунак запісваўся толькі той вораг, знішчэнне якога мог пацвердзіць хтонебудзь з нашых салдат. На асабістым баявым рахунку яфрэйтара Іванушкінай 75 фашыстаў. Усю вайну яна ішла цяжкімі франтавымі дарогамі. Вызвалала Оршу, Барысаў, Мінск, Варшаву, а доўгачаканую Перамогу святкавала ў сталіцы ЧССР Празе. Яна ўзнагароджана салдацкім ордэнам Славы III ступені, медалём „За адвагу".

Мар'і Іванаўне цяжка расказваць пра мінулае, успаміны цяжкія. Гэта смерць камандзіра батальёна Канстанціна Аляксеевіча, камандзіра ўзвода старшыны Веры Шатровай, загінуўшых у бітве за вызваленне Мінска Мар'і Палівановай і Лідзіі Каўшовай, якім пасмяротна прызналі званне Героя Савецкага Саюза, многіх іншых баявых сяброў, бацьку, якога Мар'я Іванаўна сваімі рукамі пахавала ў брацкай магіле ў польскім горадзе Чанстахове 12 лютага 1945 года.

Увесь час пасля вайны Мар'я Іванаўна, цяпер ужо Марозава (яна выйшла замуж за свайго сябра з таго самага палка), працавала бухгалтарам на Мінскім заводзе „Ударнік". Цяпер — на пенсіі. Яна цудоўная маці і бабулька — у яе трое дзяцей і двое ўнукаў. Старэйшы сын афіцэр Савецкай Арміі — пагранічнік — стаў вайсковым пад уплывам баявога мінулага бацькоў, у якіх разам больш за дваццаць узнагарод. Другі сын выбраў прафесію марака і пасля заканчэння мараходнага вучылішча ўжо колькі год плавае, толькі зрэдку і звычайна нечакана ўскаквае дахаты. Дачка, закончыўшы інстытут, працуе ў Мінску, жыве з бацькамі.

Шэры салдацкі шынель Мар'і Іванаўны вісіць у шафе. Вычышчаны, нават адпрасаваны, дзіркі ад куляў і асколкаў акуратна зацыраваны — шынель чысценькі, хоць адзявай. І кожны раз, калі Мар'ю Іванаўну запрашаюць выступіць перад моладдзю з успамінамі пра вайну, пра Цэнтральную школу снайпераў, пра сваіх геройскіх сябровак, яна адчыняе шафу, прыкладвае шчаку да калючага сукна. Потым адзявае самую модную сукенку, самае моднае паліто і ідзе на спатканне. Хоць расказваць пра вайну ёй вельмі цяжка, але маладыя людзі павінны ведаць, што іх бацькі і маці змагаліся з фашыстамі і перамаглі дзеля іх жыцця і будучыні.

Ніна Пракаповіч

Фота У. Казлова і Э. Трыгубовіча

ХРОНІКА

■ Гуртак БГКТ у Гданьску налічвае каля 100 асоб. Абмеркаваўшы дзейнасць гуртка і прыняўшы план працы далейшай дзейнасці, прысутныя выбралі новае праўленне ў складзе: Міхась Нядзведзь — старшыня, Аляксандр Юзэфовіч — намеснік старшыні, Анна Красько — сакратар, Усевалад Пятэльскі — скарбнік, Людміла Карчэўская і Янка Дудзіч — члены праўлення. Дэлегатамі на з'езд БГКТ выбраны Анна Красько і Усевалад Пятэльскі. Сход абслужыў член прэзідыума ГП Аляксандр Баршчэўскі.

■ У Сацах (гміна Нарва) члены БГКТ на справаздачна-выбарным сходзе кіравалі свае просьбы да ГП БГКТ, каб узнавіць дэманстрацыю савецкіх фільмаў апаратурай таварыства і каб у іх вёску прыехаў вакальны калектыў з беларускім рэпертуарам. 10 асоб выказала жаданне ўступіць у рады БГКТ. Яны падпісалі членскія дэкларацыі. Цяпер гуртон налічвае 27 чалавек. Новае праўленне складаецца з: Марыі Буслоўскай — старшыні, Канстанціна Марчука — сакратара і Марыі Сегень — скарбніка. Сход абслужыла член ГП Галена Тапалянская.

■ 18 красавіка ў памяшканні ГП БГКТ у Беластоку адбыўся семінар, арганізаваны з нагоды Дзён савецкай культуры. У праграме былі наступныя тэмы: „Ленін аб інтэрнацыяналістычным выхаванні грамадства" і „Ленін аб барацьбе за мір". З дакладамі выступілі дацэнты з Мінска і Кіева Віктар Навікаў і Сяргей Салаўянаў, якія цяпер працуюць у Беластоку ў палітэхнічным інстытуце.

■ 20 красавіка нашыя сябры на сваім справаздачна-выбарным сходзе ў Нарве выршалі, як у далейшым актывізаваць дзейнасць, каб яна была адчувальная ў асяроддзі. Там 12 чалавек падпісала членскія дэкларацыі і цяпер разам з імі налічваецца ў гуртку 26 асоб. У новае праўленне выбраны: Ніна Якубоўская — старшыня і дэлегат на з'езд БГКТ, Крыстына Мялешка — сакратар і Марыя Пляўковіч — скарбнік.

(МХ)

У згоднай, працавітай сям'і ● Дзіцячыя, негаючыя ● Яны змагаліся за радзіму ● Жывымі гарэўшыя ● Барока на беразе Нарвы ● У Моры ● Скупава ● У белавежскіх нетрах ● Дзядзька Квас ідзе на паратунак ● Весткі з Бельска, Харошчы, Супраслі, Васількова, Заблудава, Гарадка, Нараўкі, Стараберазова, Дубіч Царкоўных, Пашкоўшчыны, Трасцянкі, Відава, Гайнаўкі, Навін ● Песня „Tak blisko ciebie mam".

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 11 V — 6.15 TTR, RTSS — Hist. sem. II. 6.45 Biol. sem. II. 7.20 Nasze spotkania. 7.40 Now. w domu i zagrodzie. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Tajemniczy ogród". 10.20 Antena. 10.45 Bitwa pod Warną — film fab. TP. 11.45 Dziennik. 12.00 Rolnicze rozmowy. 12.35 Piórkiem i węglem. 13.00 Tylko w niedzielę.

Poniedziałek 12 V — 12.45 TTR, RTSS — Fiz. sem. IV. 13.25 Uprawa roślin sem. IV. 14.10 NURT — Naucz. począt. kl. III. 14.20 Wyścig Pokoju. 15.50 Program dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.25 Studio Młodych. 17.45 To się zdarzyło w Kokandzie — odc. I film TV ZSRR. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr TV W. Saroyan — Jest tam kto? 21.05 Kronika Wyścigu. 21.20 Jak? 22.05 Horyzont. 22.35 Dziennik. 22.50 Studio — Olsztyn 80.

Wtorek 13 V — 11.05 Dla szkół — Czerwone, żółte, ziel. kl. I—III. 12.00 J. pol. kl. III lic. 12.55 J. pol. kl. VIII. 13.20 TTR RTSS — Mat. sem. II. 13.50 Chem. sem. II. 14.20 Program dnia. 14.25 Klub Seniora. 14.55 Obiektyw. 15.15 Dziennik. 15.30 Wyścig Pokoju. 16.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 16.55 Klinika zdrowego człowieka. 17.20 Sonda. 17.50 Studio Młodych. 18.10 Królik Bugs przedst. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Skojarzenia. 19.30 Dziennik. 20.10 RFN — Polska — mecz p. nożnej. 21.50 Studio Olsztyn 80. 22.05 Koncert galowy fest. twórczości tel. Olsztyn — 80. 22.55 Dziennik. 23.10 Układ Warszawski.

Środa 14 V — 6.00 TTR, RTSS — Mat. sem. II. 6.30 Chem. sem. II. 11.05 Dla szkół — Fiz. kl. VIII. 12.00 Fiz. kl. VII. 12.45 TTR, RTSS — Mat. sem. IV. 13.25 Mech. rol. sem. IV. 15.20 Program dnia. 15.25 NURT — Mat. kl. V. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Skakanka. 16.55 Los. express i małego lotka. 17.05 Dom i my. 17.20 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.45 Skarbiec. 18.10 To jest nasza krew — pr. publ. kult. 18.25 Studio Młodych. 18.50 Dobranoc. 19.00 Ex libris. 19.30 Dziennik. 20.10 Barwy braterstwa pr. muz. 21.25 Konkrety. 21.55 Camerata. 22.20 Dziennik. 22.35 30 minut z architekturą.

Czwartek 15 V — 6.00 TTR, RTSS — Mat. sem. IV. 6.30 Mech. rol. sem. IV. 11.05 Dla szkół — J. pol. kl. VIII. 12.00 Nauka o czł. kl. VIII. 12.55 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR, RTSS — Fiz. sem. II. 14.00 Uprawa roślin sem. II. 15.20 Program dnia. 15.25 Decyzje piętnastolatków. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Wyścig Pokoju. 17.20 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.50 Układ Warszawski. 18.20 Studio Młodych. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lekarz radzi — Czynniki wywołujące zawał. 19.30 Dziennik. 20.10 Ostatnie wakacje — film RFN. 21.45 Pegaz. 22.30 Kronika Wyścigu. 22.40 W minutę po premierze. 23.20 Dziennik.

Piątek 16 V — 6.00 TTR i RTSS — Fiz. sem. II. 6.30 Uprawa roślin, sem. II. 11.05 Wych. ob. kl. VII. 12.00 Wych. ob. kl. VIII. 12.55 Chem. kl. VIII. 13.25 Hod. zwierz. sem. IV. 14.00 Uprawa roślin, sem. IV. 14.45 Red. szkolna zap. 15.00 Program dnia. 15.05 NURT — Ped. 15.35 Obiektyw. 15.55 Dziennik. 16.10 Kółko graniaste. 16.35 Wyścig Pokoju. 17.20 Test. 17.35 Studio Młodych. 18.00 Czterdziestolatek — odc. XIV filmu TP. 18.50 Dobranoc. 19.00 Proszę dzwonić do tel. studia debiutów — pr. rozr. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr TV St. Stampf — „Kundel". 21.25 Proszę dzwonić do tel. studia debiutów cz. II. 21.40 Śledztwo zostało wznowione. 22.25 Kronika Wyścigu. 22.35 Poglądy. 22.50 Dziennik.

Sobota 17 V — 6.00 TTR — Hod. zwierz. sem. IV. 6.30 Uprawa roślin, sem. IV. 11.05 Dla szkół — pr. dla klasy IV. 11.25 TTR i RTSS — J. pol. sem. II. 12.30 Biol. sem. II. 13.10 Program dnia. 13.15 Radzimy rolnikom. 13.25 Obiektyw. 13.45 Dziennik. 14.00 Radar. 14.15 Studio — 8. 16.40. Wyścig Pokoju. 18.50 Dobranoc. 19.00 Studio — 8 c.d. 19.30 Dziennik. 20.10 Studio — 8 c.d. — „Pogoda dla bogaczy" — odc. VII.

(js)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 9 V — 10.35 Film fab. 18.10 Uroczysty pochód uczestników Wielkiej Wojny Ojczyźnianej. 18.45 Film fab.
Sobota 10 V — 10.35 Film fab. 12.25 Film ser. 13.45 Nie do wiary. 18.00 Hokej CSKA — Dynamo (M). 20.35 Koncert. 22.00 Sport.
Niedziela 11 V — 13.00 P. nożna. Dynamo (Moskwa) — Dynamo (Mińsk). 15.00 Wieczorynka art. 15.45 Klub podróży. 17.00 Panorama międzynarodowa. 17.45 Film fab. 20.35 Boks.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Osąd — rum. 13—14. Okupacja w 26 obrazach — jug. 15—16. Rewolwer Python 357 — fr. 17—18.
Bielsk Podl. Violette i Francois — fr. 12—13. Węgrzy — węg. 14—16. Kilka pytań na tematy osobiste — radz. 17—18.
Czeremcha Wielki sen — ang. 13—14. Miłosne życie Budimira Trajkovicia — buł. 17—18.
Czyże Młody Frankenstein — USA. Roman i Magda — pol. 14—18.
Gródek Nie zaznasz spokoju — pol. 17—18.
Hajnówka Nie wychylać się — jug. 12. San Babilia — godzina 20-ta — wł. 13—14. Przygody Picassa — szwedz. 15—16. Elegia — pol. 17—18.
Michałowo Słońce hien — tunez. 13—14. Serpico — wł. 15—16. Ingo zagraj w filmie — radz. 17—18.
Mielnik Jenny i Toby wśród dzikich zwierząt — USA 14. Spirala — pol. 17—18.
Milejczyce Szukaj wiatru — radz. Brat kata — NRD 14—18.
Narew Zmory — pol. Cygańska miłość — buł. 14—18.
Narewka Sabina Wulf — NRD. Sto koni do stu brzegów — pol. 14—18.
Nurzec Dziewczynka z Hanoi — wietnam. 13—14. Gwiazdy poranne — pol. 15—16. Bałamut — radz. 17—18.
Orla Umarli rzucają cień — pol. Alicja już tu nie mieszka — USA 14—18.
Rajsk Śmiertelny pościg — fr. Ciepło — buł. 14—18.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80

(Працяг са стар. 1)

Кожны змог пачуць тое, што яму блізкае. Немалое значэнне меў і знешні выгляд спевакоў, асабліва, калі выконвалася фальклорная песня. Народная вопратка, у якой выступалі выканаўцы, яшчэ больш паглыбляла настрой, яшчэ глыбей даходзіла да слухачоў.

І вось прагучэлі галасы „Дубочкаў", калектыву з Дубяжына. Гэта быў апошні пункт сёлетняга агляду. Але зала была ўсё яшчэ нібы зачараваная. Сядзелі. Памалу то там, то тут завязваліся размовы, людзі дзяліліся ўражаннямі. У кожнага быў свой пераможца. А журы пайшло на ацэначную кансультацыю. Удзельнікаў многа, узровень выканання таксама высокі. Трэба вылавіць найлепшых.

Трохасабовае журы пад старшынствам сакратара рэдакцыі „Нівы" Ады Чэчугі і ў складзе: Януш Папай — журналіст музычнай рэдакцыі пры Польскім радыё ў Беластоку ды Эдмунд Юхневіч — дырэктар калектыву музычных школ у Беластоку, ацэньвала ўдзельнікаў у катэгорыі фальклорнай і сучаснай песні.

А на сцэне, пакуль журы рабіла ацэнку, ішлі пазаконкурсныя выступленні. Доўга цешыў слухачоў сваім прыгожым голасам Міхась Артышэвіч, апякун харавога калектыву ў Аўгустове. Але ў асноўным гэта было чаканне вынікаў ацэнкі.

Раптам зала заціхла. На сцэну выйшла старшыня журы Ада Чэчуга. Падсумавала яна агульна сёлетні агляд, яго ўзровень і прачытала прозвішчы пераможцаў.

І так у катэгорыі фальклорнай песні сярод салістаў першае месца заняў Юрка Гаўрылюк з Бельска, другое месца прызналі Ніне Такаюк з Мікуліч і трэцяе — Анне Кузьмицкай з Новай Волі. У дуэтах першае месца прызналі Клаўдзіі Доманъ і Марыі Сак з Новай Волі, другое — Веры Осяк і Веры Сват са Старога Ляўкова, а трэцяе — Яўгеніі Вішанка ды Ніне Такаюк з Мікуліч. З калектываў найлепшымі аказаліся „Васілёчкі" (мешаная група) з Бельска, на другім — „Дубочкі" з Дубяжына, а трэцяе падзялілі паміж „Незабудкамі" з Курашава і мужчынскай групай з Аўгустова.

У катэгорыі сучаснай песні сярод салістаў першае месца падзялілі маці і дачка — Аля і Люба Гаўрылюк з Беластока, а другое — Аліна Бурыла з Бельскага белліцэя і Аляксандр Раманюк з Дубяжына. Трэцяга месца не было. З дуэтаў на першым месцы апынуліся Аля і Люба Гаўрылюк, на другім — Уладзімір Ахрымюк і Міхась Сухадола з Ляўкова, а на трэцім — Галена Кот і Ірына Паўлючук з Гарадка. Сярод калектываў у катэгорыі сучаснай песні найлепш выступіў калектыў з Гайнаўскага белліцэя, другое месца прызналі „Дзявочым ноткам" з Агульнаадукацыйнага ліцэя імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску, а трэцяе — жанчынам з Гарадка і калектыву „Каласкі" з Беластока.

Сёлетні агляд конкурсу „Беларуская песня" паказаў на вялікую папулярнасць гэтага мерапрыемства. Вялікая колькасць удзельнікаў яшчэ раз гаворыць аб жывучасці роднай песні ў народзе.

Міхась Шаховіч
Фота аўтара

Выступае дуэт з Новай Волі Клаўдзія Доманъ і Марыя Сак.

Саліст з Бельска Юрка Гаўрылюк.

Слухачы пільна ловяць кожнае слова.

КРАСУЙ НАША ДРУЖБА!

ПРЫЯЗНЫЯ МЕЛОДЫІ

Багатая мерапрыемствамі была красавіцкая **Дэкада савецкай культуры** на Беласточчыне — спатканні з савецкімі грамадскімі дзеячамі, творцамі і вучонымі, сімпозіумы, семінары, урачыстыя пасяджэнні, даклады, выстаўкі. Хоць розныя яны былі па свайму характару, але ўсім ім спадарожнічала такое ж самае шчырае пачуццё прыязні да савецкага народа і жывое зацікаўленне яго дасягненнямі. Канцэрты савецкіх артыстаў — гэта былі не толькі свежыя ўражанні, але і новыя адкрыцці.

17 красавіка г.г., у тэатры імя А. Вянгеркі выступіў ансамбль сусветнай славы **„Расія"**. Захапіў ён беластаччан манументальнасцю вакальнай культуры **Людмілы Зыкінай,** віртуознай ігрой на розных рускіх народных інструментах паасобных салістаў і ўсяго калектыву, невычэрпным багаццем рускага меласу — першакрыніцы творчых здзяйсненняў гэтага калектыву. У ім аб'ядналася ў адзінае цэлае стагоддзямі фарміраваная і дасканаленая руская народная музычная культура са здзіўляючай таленавітасцю сённяшніх рускіх савецкіх прафесіянальных вакалістаў і музыкаў, якія не толькі чэрпаюць з яе інспірацыі да свае творчасці, але і адначасова ўзбагачаюць новымі каштоўнасцямі.

Урачыстасць 21 красавіка ў той жа тэатральнай зале ў гонар 110 гадавіны з дня нараджэння У. І. Леніна і 35 гадавіны падпісання Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж Польшчай і СССР аздобілі багатымі выступленнямі самадзейнікі з саўгаса „Прагрэс", што ў Верцялішках на Гродзеншчыне, і з радыёзавода ў Каўнасе. Здольныя верцялішскія аматары добра вядомы беластаччанам сваімі папярэднімі ўдалымі выступленнямі ў нас, цяпер здзівілі цікавай новай праграмай у выкананні вакальна-інструментальнага калектыву **„Раніца"**. Выконваў ён эстрадныя беларускія і рускія песні. Асабліва запаланіла слухачоў дасканалая апрацоўка беларускай народнай каляднай песні і яе майстэрскае выкананне. Каўнаская **„Вясковая капэла"** ўразіла лёгкасцю і жывасцю выканання свайго рэпертуару, складзенага з народнай і эстраднай літоўскай песні і музыкі. Цёпламу ўспрыняццю яе залай зусім не перашкаджаў моўны бар'ер. Што ж, праўдзівае песеннае мастацтва не патрабуе перакладчыка! Як і ўсё, што звязана з Савецкім Саюзам, яно заўсёды блізкае нашаму сэрцу.

Мікалай Гайдук

Беларуская ЛІТАРАТУРА — АЛЯКСАНАР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА LXX

Заканчэнне. Сказанае дагэтуль аб дарэвалюцыйнай творчасці Я. Коласа далёка не вычэрпвае ўсёй тэматычнай і фармальнай глыбіні спадчыны гэтага пісьменніка. Аднак ужо на падставе сказанага відаць, што дарэвалюцыйная творчасць Коласа многажанравая, складаная. Ужо у перыяд „Нашай нівы" было ясна, што не хто іншы, а якраз Я. Колас становіцца найбольш універсальным беларускім пісьменнікам. У яго нашаніўскай спадчыне знаходзім вершы, вершаваныя апавяданні і фельетоны, паэмы, рэалістычныя апавяданні, алегарычныя навелы, сцэнічныя творы.

Ужо ў перыяд „Нашай нівы" Колас падышоў уплатную да стварэння аповесці. Яго навелістыка якраз і была тым грунтам, па якім пачалі паўставаць празаічныя формы і ў творчасці Коласа і ў творчасці іншых беларускіх пісьменнікаў у першыя гады Савецкай эпохі.

Трэба сказаць, што большасць вершаў Коласа нашаніўскай пары была ўтрымана ў характэрным для эпохі журботным настроі. Можам тут гаварыць аб прадаўжэнні традыцый Багушэвіча і Лучыны. Глыбокае спачуванне сялянскай нядолі, плач над бязвыхаднасцю вясковага жыцця — гэта тыя агульныя моманты, якія былі характэрныя для дэмакратычна настроеных пісьменнікаў XIX стагоддзя з аднаго боку і Коласа ды Купалы з другога.

Трэба аднак сказаць, што коласаўская грамадзянская лірыка не змяшчаецца поўнасцю ў рамках ідэй Багушэвіча ці Лучыны. Колас не мог не зрабіць вывадаў з існуючай новай сітуацыі і не ўвесці ў сваю паэзію новых тэм, матываў і ідэй. Пошукі прычын існуючага зла, абвінавачанне несправядлівай сістэмы, спробы стварэння станоўчых сялянскіх герояў, вера ў нацыянальнае і грамадскае адраджэнне краіны ў Коласа намнога мацнейшыя, чым у яго літаратурных папярэднікаў.

Усё сказанае адносіцца да нашаніўскіх вершаў пісьменніка. Зусім асобным раздзелам у творчасці Коласа, а таксама ва ўсёй нашаніўскай паэзіі з'яўляецца яго паэма „Новая зямля". Не толькі ў нашаніўскай пісьменнасці, але па сутнасці ва ўсёй беларускай літаратуры ад пачатку яе існавання да сённяшніх дзён няма другога паэтычнага твора, які б па сваіх мастацка-праблемных якасцях мог зраўняцца з гэтай паэмай.

Многае зрабіў Колас таксама ў развіцці беларускага апавядання і навелы. Ніводзін з папярэднікаў Коласа або яго сучаснікаў не стварыў такой колькасці апавяданняў і з такой разнароднай тэматыкай. Дзіцячая праблематыка, сацыяльныя тэмы, жыццё чыноўніцтва і інтэлігенцыі — усё гэта знайшло адлюстраванне ў навелах і апавяданнях пісьменніка. Кідаецца ў вочы і тое, што прадстаўляючы вясковую рэчаіснасць, Колас, як ніводзін з іншых пісьменнікаў, бачыў у ёй сур'ёзнае і смешнае. Асобную і поўнасцю арыгінальную з'яву складаюць яго алегарычныя навелы, у якіх пісьменнік паспрабаваў філасофска асэнсаваць істоту чалавечага існавання і месца ў чалавечым жыцці айчыны.

У суме нашаніўская творчасць Коласа гэта прыгожая і глыбокая крыніца мастацкага пазнання рэчаіснасці.

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ.

НАРАДЖАННЕ

У хаце сумны настрой. Памёр чалавек. Завесілі ўсе люстры, так як закрыліся вочы памершага. Завешвалі іх найчасцей абрусам або ручніком. Спынілі ў хаце гадзіннікі. Для памёршага зямны час ужо не існуе. Яго душа падпарадкавалася другім законам. Пераступлены парог ад жывых на „той свет". Няма магчымасці павароту.

Нехта з хатніх, ці з запрошаных паехаў у царкву па „рэчы" — крыж і чорную харунгву. У хаце рыхтуюцца да „нараджання". У залежнасці ад ваколіцы выконвалі гэта або хатнія, так як прыкладна ў Малешах, або старэйшыя вясковыя жанчыны. У большасці спатыкаецца другое. Старую вопратку, так як сказала інфарматарка з Галадоў, стараліся па меры магчымасці скідаць праз голаў.

Вось унеслі капаньку з вадою. У ёй ручнік. Гэтым ручніком будуць мыць.

„— Мыць трэба там, дзе чалавек памёр, — гаворыць адна жанчына з Кошак, што ў Арлянскай гміне. — Калі ў кухні — у кухні, калі ў сенях — у сенях". Памёршы ляжаў раздзеты на разасланай на падлозе саломе. Адна падтрымоўвала, другая выцірала змочаным ручніком. Ваду, якой мылі, лічылі шкоднай. Вылівалі яе найчасцей у выкапаную за парогам або за вуглом ямку. Парог быў свайго роду сімвалам. Быў ён той мяжой, якая быццам бы раздзяляла два светы — унутраннасць (свет хатні) ад знешнасці. Адным словам, выліванне вады за парогам было вынясеннем з хаты няшчасця.

Абмытага пачыналі апранаць. Вопратка была ўжо падрыхтавана загадзя, яшчэ пры жыцці пакойніка. Ляжала яна зложаная ў скрыні. Як правіла, апраналі ў цёмнае. Адносілася аднак гэта да старэйшых. Зусім інакш выглядала „нараджанне" маладой, незамужняй дзяўчыны. Апраналі яе ва ўсё белае, на голаў нярэдка накладалі вэлюм і абкладалі кветкамі. Адным словам, нагадвала гэта выпраўленне да шлюбу, толькі выпраўленне сумнае.

Пакуль „нараджалі" пакойніка, на панадворку рабілі труну. Зараз набываюць гатовую, але некалі збівалі яе з дошак. „Нараджанага", калі труна яшчэ не была падрыхтаваная, клалі на покуці — на пастаўленых у куце пад абразамі і засланых цёмнай саматканкай столках. Клалі яго галавой да абразоў.

Згодна з перакананнем, памёршы меў лячэбны ўплыў на некаторыя хваробы, асабліва хваробы скуры. Людзі верылі, што калі дакрануцца яго мізінным пальцам да хворага месца — лішая, скулы, бародавак ці ім падобных, дык скура ачысціцца, чалавек выздаравее. Былі выпадкі, калі лячылі нават эпілепсію. Гэтакі выпадак быў некалі ў Кошках. Малым хлопчыкам пачала кідаць падачка. Як сказала інфарматарка з Кошак, трэба было прывесці хворага ў хату, дзе быў пакойнік, узяць нітку, змераць яго рост і палажыць пакойніку ў труну. Згодна з перакананнем людзей, забярэ ён хваробу з сабою на „той свет".

Прывезлі рэчы. На варотах паставілі харунгву. Усім ясна — у гэтай хаце памёршы. Крыж клалі ля сцяны, ля якой ляжаў пакойнік, перакрэсцем да яго галавы. У хату пачалі зыходзіцца аднавяскоўцы на апошняе развітанне. Чуваць спевы. Над пакойнікам прычытваюць блізкія. Але аб гэтым наступным разам.

Міхась Шаховіч

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

У ДРАГІЧЫНСКАЙ ГМІНЕ

Як паінфармавала нас начальнік горада і гміны мгр інж. Марыя Хлябінская, Драгічынская гміна — выключна сельскагаспадарчая. У мінулым годзе земляробы нарыхтавалі 30 тысяч тон квашанак, г.зн. у два разы больш, чым у 1978 годзе. Зрабілі таксама запарку 1002 тоны бульбы, г. зн. на 762 тоны больш, чым у 1978 годзе. Дзякуючы павелічэнню кармавых рэсурсаў павялічылася жывёлагадоўля.

У 1979 годзе насельніцтва выканала грамадскіх пачынаў на суму звыш 13 мільёнаў злотых, што ў пералічэнні на аднаго статыстычнага жыхара гміны складае 1561 залатоўку. У асноўным рэалізавалі іх пры рамонтах мясцовых дарог і пабудове стражацкіх рамізаў. Варта адзначыць, што вартасць пачынаў з году ў год расце.

ХЛЕБАБУЛАЧНЫЯ ВЫРАБЫ З НАРАЎКІ

Ужо шосты год працуе новая пякарня ў Нараўцы. Выпускае яна тры тоны хлебабулачных вырабаў у суткі. Якасць і колькасць вырабаў, у параўнанні са старой пякарняй, значна палепшылася і павялічылася. Умовы працы таксама намнога лепшыя. Усюды парадак і чысціня. Усё ляжыць на сваім месцы. Ёсць склады солі, мукі, маргарыну, шмальцу, алею, пладовых прадуктаў і розных прыпраў.

— З мукой клопатаў няма. Дастаўляе яе Беласток, Ольштын і Накла, заўсёды ёсць запас, — гаворыць кіраўнік Аляксандр Вішнеўскі. — Найбольш пячэм хлеба „познанскага", „тарунскага" і „старапольскага" (гэты хлеб пякуць з дадаткам бульбяной мукі). А ўсіх гатункаў аж 17. Салодкіх вырабаў (булкі, пончыкі, торты і іншыя выпускаюць аж 16 сартоў) пякуць тры тоны ў месяц.

Працуе тут дзевяць пекараў, найлепшыя: Уладзімір Пацэвіч, Славамір Валкавыцкі, Ірэна Трусевіч і іншыя. Ёсць яшчэ дзве вучаніцы: з Навасадаў і Плянты.

Хлебабулачныя вырабы з Нараўкі рассылаюць у 20 пунктаў продажу ў Нараўкаўскай гміне і ў 10 у Гайнаўскай гміне. Возяць іх штодзень. Апрача таго, у чатыры крамы ў Нараўцы хлеб дастаўляюць рана і пасля абеда. 600 булачак возяць у школы, у якіх дзеці карыстаюцца са шклянкі гарачага малака.

НОВЫ КЛУБ

У пачатку бягучага года ў Відаве быў адкрыты клуб прэсы і кніжкі. Клуб будавалі ўсе відаўцы. Апрача таго, яны сабралі на яго па 500 злотых ад сям'і добраахвотных складчын. Закончыць пабудову дапамаглі гмінныя ўлады. Заангажаванне жыхароў Відава было вялікае. Солтыс, быў ён старшынёю грамадскага камітэта пабудовы святліцы, часта склікаў аднасяльчан на грамадскі пачын — і ніхто яму не адмовіў.

Атрымаўся даволі прасторны будынак. Месца ў ім дастаткова. Клуб „Рух" займае чатыры пакоі. Ёсць тэлевізар, радыёпрыёмнік і магнітафон. Клуб вядзе жанчына Барысюк, якая жыве побач. Цяпер моладзь і старэйшыя штовечар наведваюць клуб, месца культурнага адпачынку.

У Бельскай гміне цяпер дзейнічае 12 клубаў прэсы і кніжкі, з якіх найлепшымі з'яўляюцца клубы ў Стрыках, Дубяжыне, Гусаках, Райску і Відаве.

Варта адзначыць, што бельскае прадпрыемства РСВ вядзе дзейнасць у 83 клубах „Рух" у 19 гмінах і ў 2 гарадах у Бельску і Гайнаўцы.

ШУДЗЯЛАЎСКАЯ ДЭМАГРАФІЯ

У Шудзялаўскай гміне пражывае 5 762 асобы, у тым ліку 2909 мужчын і 2853 жанчыны. Найбольшымі вёскамі з'яўляюцца: Вярхлес — 683 жыхары, Шудзялава — 376 жыхароў, Мінкоўцы — 334 жыхары, Кнышэвічы — 297, Сухінічы — 249 і Паўночны Востраў — 235 жыхароў. У мінулым годзе, як паінфармавала нас кіраўнічка ЗАГСа Тарэса Бах, пажаніліся 34 пары і ў студзені і лютым бягучага года — 6 пар. Нарадзілася 50 дзяцей. Бацькі давалі ім імёны: Маніка, Марта, Тамаш і Войцех. У вёсцы Уснаж Гурны пражывае стогадовая Марыя Эйсмонт, якая нарадзілася 10 красавіка 1880 года. Колькасць насельніцтва ў гміне змяншаецца. У параўнанні з мінулым годам лік жыхароў зменшыўся на 128 чалавек.

(яц)

Алімпійцы, дырэктар і настаўніца Таіса Бялецкая.

ПАД АЛІМПІЙСКІМІ ЛАЎРАМІ

(Працяг са стар. 1)

ваду, што аднак варта было ставіць сабе і сваім выхаванкам высокія мэты, што для адной такой хвіліны, як гэтая, калі чуеш у сэрцы сотняў маладых людзей і сяброў па працы, настаўнікаў, сапраўднае і шчырае прызнанне, для адной такой хвіліны варта было адмаўляцца ад розных прыемнасцей штодзённага жыцця, каб яшчэ і яшчэ папрацаваць з таленавітымі вясковымі юнакамі, у якіх сэрца і розум наўсцяж адкрытыя для ведау, а пастаяннае паглыбленне сваіх кругаглядаў лічаць яны асноўнай мэтай свайго жыцця.

Каб былі такія імкненні, неабходна спрыяльная атмасфера ў школе. Ствараюць яе тут калектыўна ўсе настаўнікі, а падбадзёрвае іх дзеля гэтага дырэктар. У Аляксея Карпюка ўсё абгрунтавана на фактах. Хопіць толькі яму паддацца, а ён зараз засыпле вас лікамі і дакументамі, якія чорным па белым даказваюць, што на працягу апошняга дзесяцігоддзя ўзровень навучання ў Бельскім беларускім ліцэі пастаянна павышаецца. Афіцыйна сцвердзіла гэта падрабязная візітацыя школы, праведзеная ў 1976 годзе працаўнікамі кураторыі. Падводзячы вынікі гэтай візітацыі, куратар паўжартам, паўсур'ёзна заявіў тады:

— Яшчэ толькі не хапае вам алімпійца.

...І вось ён ёсць: **Андруша Рубашэўскі** — з хутара за Орляй, дзе яго бацька **Васіль** разам з мамай **Надзеяй** апрацоўваюць даволі вялікую, бо звыш 20-гектаровую гаспадарку.

Аднойчы я пабываў на гэтым хутары. Рубашэўскія занятыя былі тады пабудовай аграмаднага жылога дома, а на пасбішчы, якое мяжуе з панадворкам, знаходзілася некалькі букатаў і звыш ста штук авечак.

— У гэтым доме, — гаворыць зараз алімпійчык Андрэй Рубашэўскі, — жывем мы ўжо два гады, але авечак у таты цяпер намнога менш, бо няма каму рабіць. Я вучуся, зараз — матура, а затым універсітэт, сястра Лена — таксама тут у ліцэі, у другім класе, а наймалодшая Нінка — яшчэ ў пачатковай школе ў Орлі.

— Як цябе прывіталі дома пасля вяртання з цэнтральных спаборніцтваў? — пытаю яго.

— Яны ўжо таксама ведалі, бо чулі па радыё і глядзелі ў тэлевізійнай перадачы. Мама найперш абцалавала мяне, як малое дзіця, а затым узяла і расплакалася ад радасці. Тата — толькі моцна, так па-мужчынску, пацiснуў мне руку і сказаў: „Ну, малайчына!"

Нездарма я тут разгаварыўся пра гектары, авечак і букатаў. Сялянскае паходжанне яднае іх усіх. Міраслаў Дораш — з вёскі Кнарыды, Міраслаў Суліма — з Тапчыкалаў, а Сцяпан Федарук — аж з Малочак. Не адзін з іх не мае школы за плотам ці на суседняй вуліцы. Усе яны вымушаны два разы ў дзень выцірацъ пыл у аўтобусах і цягніках, не маючы ніколі ўпэўненасці, што на час паспеюць на заняткі і вернуцца дамоў. І не адзіная гэта перашкода на іх шляху да ведаў. Ад дзіцячых гадоў іх рукі патрэбныя бацькам на гаспадарцы. Нават цяпер, калі Андруша Рубашэўскі мае ўжо сваё месца на факультэце палітычных навук Варшаўскага універсітэта і цэлае лета свабодна ад кніжак і навукі, на тры месяцы астацца ён дома, *„бо трэба бацьку дапамагчы"*.

— Ну, можа на нейкі тыдзень або два выскачу да дзядзькі ў Гданьск, але не на больш, — яшчэ няўпэўнена гаворыць ён. Дапамога бацькам у іх працы на полі для гэтых алімпійцаў з'яўляецца проста неад'емнай часцінай жыцця.

Калі тады аднак знайсці час на вывучэнне такіх сур'ёзных праблем і кніжак, як *„Крытыка палітычнай эканоміі"* Карла Маркса, як Ленінская праца *„Дзяржава і рэвалюцыя"*, як зборнікі дакументаў і матэрыялаў з розных з'ездаў партыі, як універсітэцкія падручнікі па філасофіі, гісторыі рабочага руху і гісторыі краіны?

— Спосаб на перамогу? — паўтарае маё пытанне Андруша Рубашэўскі і, нядоўга думаючы, адказвае: — Толькі адзін: праца і яшчэ раз праца. Самастойная праца пад разумным кіраўніцтвам настаўніка.

Спосаб сапраўды просты. Ажыццявіць яго аднак ужо намнога цяжэй. Для гэтых вучняў не толькі далёка да школы, але яшчэ далей да розных крыніц ведаў. Няма ж у бацькі багатай хатняй бібліятэкі, не ўсе патрэбныя падручнікі і даведнікі можна атрымаць нават у Бельску, а са столі не навучышся...

Пераадолець цяжкасці дапамагла спрыяльная атмасфера ў школе, бо алімпійская ідэя ўжо глыбока тут закаранілася.

— Нашы вучні, — сцвярджае дырэктар А. Карпюк, — у гэтым навучальным годзе прымалі ўдзел аж у 11 прадметных алімпіядах. Маючы на ўвазе спецыфіку нашага ліцэя, — дадае ён, — асабліва нас цешыць поспех нашай вучаніцы ў алімпіядзе па польскай мове. Гэта разбівае міф, што выпускнікі нашага ліцэя выходзяць недавучанымі па польскай мове.

Значыць, не толькі адна прафесар Таіса Бялецкая мае асновы ганарыцца сваімі пераможцамі алімпіяды. На агульныя вынікі працуюць тут усе настаўнікі.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Алімпійскія трафеі бельскага белліцэя.

(Працяг са стар. 1)

АДА ЧЭЧУГА

ялінавых галін у ялінавым шалашы. Вялікага лесу, з старымі ялінамі, немцы баяліся...

У левым кутку воза, у якім партызаны перавозілі ад стаянкі да стаянкі боепрыпасы і розныя іншыя рэчы, я мела „сваё" месца. Рэчаў накладвалі столькі, што мяне ледзь уціскалі туды, але я ніколі не забывалася ўзяць у рукі маю „ляльку". Была гэта скручаная ў пакецік анучка з намаляванымі мною вачыма, і вуснамі; гэта не перашкаджала мне, аднак, беражліва захутваць яе ў розныя шматкі і трымаць на руках, як дзіця. Я была нават звязала на прутках коўдрачку з рэштак старых ніцак для маёй лялькі. Помню „мой" воз, як цяпер: едзе лясной дарогай, чуваць нейкі грукат, гул, відаць, ад недалёкай шашы. І злавесны пошум сярод партызан: „Танкі!.."

Абразкі з жыцця то на калёсах, то ў зямлянцы, то ў яловым шалашы ў летнюю пару, а то і ў вёсках партызанскай зоны мільгаюць у маёй памяці, як у калейдаскопе.

...Вёска Буды ля Лысай гары. З вечара вяскоўцы выйшлі на вуліцу, бабы, склаўшы рукі, трывожна ўглядаліся ў бок суседняй вёскі. Бачу ўпершыню зарыва: вялізнае чырвонае паўколле на цёмным фіялеце неба. Людзі перашэптваюцца, што немец блізка, што паляць... Як жа мне хацелася спаць, калі ў сярэдзіне ночы са сну сарваў усхваляваны голас бацькі: „Уставай, дачушка, немцы!" Немцы! Якое жахлівае слова!.. Закалацілася сэрца. Сон як рукой адняло.

...Ведаю, што я партызанам перашкаджаю. Мне яшчэ мала год, і мяне не бяруць ні „ў разведку", ні „на заданне", ні „ў засаду", ні „на падрыў". А вось сястры Наце ўжо амаль чатырнаццаць і ёй далі вінтоўку, і яна стаяла на пасту. А трынаццацігадовага Лёньку дык выслалі нават на кані ў разведку, і, калі запыталі, ці ён не баіцца, дык ён сказаў: „Крышачку так, крышачку не". І зноў мяне некуды вязуць па снежным полі, на гэты раз элегантнай брычкай. Бацька казаў, што да сваяка Васіля Дадовіча, каб ратаваць. Але як жа ратаваць, калі мусім пераехаць праз замерзшае возера і кучар кажа, што можам праваліцца... „Ну, двум смярцям не бываць, а адной не мінаваць!" — кажа, як апошнюю малітву, дзядзька кучар і ўязджае на лёд. Я сударгава хапаюся за рукаў бабкі Лізы, якая суправаджае мяне, як быццам бы яе збавенны рукаў мог выратаваць нас ад немінучай смерці пад лёдам. У думках і так уяўляю сабе заламаўшыся лёд і брычку з канём і намі пад вадою.

...Памятаю вёску Сярпішчына і штаб маёра Казанцава. Я ўжо пасталела, мне ўжо шэсць год. Памятаю гэта дакладна, бо якраз тады я хварэла на адзёр, а на дадатак выпаў мой чарговы малочны зуб. Бачу бацьку ў белым маскхалаце, як з групай разведчыкаў адпраўляецца на заданне. Штосьці доўга яны не вяртаюцца. Мама, калі не піша на машынцы, спявае мне сумныя песні: „А ў полі вярба", „Ты ж мая перапёлачка", „Слуцкія ткачыхі". А іх няма і няма, і мы ўжо страцілі надзею, што вернуцца. Мама плача ўсё часцей. Няма і Анатоля Соманава, які сеў на каня і паехаў шукаць разведчыкаў. А я ж сама бачыла, як яго цяжарная Зоя стаяла з ім ля вакна і прасіла, каб не ехаў. ...Частка групы і мой абросшы бацька вярнуліся толькі на шаснаццаты дзень. Немцы забілі пісьменніка Рыгора Мурашку, а Мішу Асіпенку, вяліз-

БУГ У АГНІ

Пятро Плаксей прысеў побач Любы. Яна моўчкі падсунула яму кошык з прадуктамі.

— Вось, нават махорку ты прынесла! І сала! — ўсклікнуў салдат. — Малайчына ты, Любка! Другі дзень мы тут галодныя ўжо сядзім, немцы толькі газам нас частуюць...

Любка на хвіліну падняла галаву і паглядзела Пятру ў вочы. Каб ён не быў аж так заняты кошыкам са стравай, мог бы ў яе позірку заўважыць перапалох. Трывожныя думкі, быццам цэпы на таку, ламаталі ёй у галаве, але яна сядзела моўчкі і нават стараласл ўсміхнуцца, бо сапраўды цешылася, што змагла ў чым-колеч дапамагчы і Пятру Плаксею, і яго баявым сябрам.

„...Я вельмі абрадаваўся, — успамінае даўнейшы воін. — Але трэба было мне вяртацца ў дот. І я тады запытаў: „Што з табою будзе?“ А Любка адказала: „Тое самае, што з табою...“ — і адвярнула ад мяне галаву, і заплакала... І так мы развіталіся, і ад гэтай пары ўжо болей не бачыліся... Я вярнуўся ў дот, раздзяліў хлеб, сала і махорку — усё папалам...“

Гэтую другую палавіну Любчыных прадуктаў забраў Плаксей у дот „Пчолка“ і там зноў, быццам аптэкар, пачаў як мог, найбольш справядліва абдзяляць усіх салдат і афіцэраў гэтымі, так пажаданымі прадуктамі. Хапіла кожнаму ледзь па крошцы хлеба і па скрылёчку сала.

Любчыным падарункам яны не наеліся, але абнадзеіла іх думка, што тутэйшыя людзі ім спрыяюць, што ў бядзе могуць разлічваць на іх дапамогу.

Пятро Плаксей адшукаў свой кулямёт сістэмы „Дзехцярова“, а ў скрынку нагрузіў гранат „лімонак“.

— Ты куды? — запытаў яго гэты ж самы маладзенькі баец, які дапамагаў яму папярэднім разам.

— У свой акопчык ля шашы, — адказаў яму Плаксей. — Я з табою, дапамагу табе, — папрасіў баец.

— Добра, — згадзіўся Плаксей. — Можаш ісці. Вазьмі толькі сваю вінтоўку.

Баец закінуў доўгую пехацінскую вінтоўку на плечы, схапіў скрынку гранатаў і пабег за Плаксеем, які ішоў лёгка, з прысвістам, быццам замест кулямёта ляжала на яго плячах лёгенькая галінка, а ў руках — не скрынка, запоўненая кулямі, а нейкім пухам. Занялі яны свой акоп. Плаксей па-гаспадарску правяраў сектар абстрэлу: найперш прыцэліўся ў бок вёскі Слохі, адкуль перш за ўсё спадзяваўся ворага, а затым перавёў свайго „Дзехцярова“ туды, дзе шаша хавалася за хвойнікам, каб дабегчы да кашаркі і разгаліноўвацца аж у тры напрамкі: проста — на станцыю Сямяцічы, налева — у горад Сямяцічы і далей — у Беласток, ды направа — у Высокае Літоўскае, праз Анусін, Машчону Каралеўскую і Радзівілаўку. А ўсюды па гэтых дарогах, асабліва ў Машчоне і Анусіне, таксама як і за Слохамі, усё яшчэ сядзелі ў сваіх дотах і акопах такія ж абаронцы, як гэты Пятро Плаксей з украінскай вёскі Антонаўка.

Стаяла сонечная парная пагода. На далёкія выбухі, на ледзь чутную кулямётную стракатню Плаксей не звяртаў увагі. Пасля ночы, праведзенай у доце, запоўненым смяротнымі газамі, цяпер з асалодай удыхаў чыстае, свежае паветра. Каб яшчэ пад'есці ўдосталь! Млосная слюна запоўняла рот, а страўнік падплываў пад грудзі і болем адзываўся пад ложачкай. Плаксей пачаў жаваць сцяблінкі травы. З прыемнасцю і радасцю выбіраў з яе лісточкі шчаўя.

— Адпусці мяне на некалькі хвілін, — папрасіўся малодшы баец. Плаксей, заняты пошукамі зялёнага корму, не пацікавіўся нават, куды хоча ісці гэты салдацік, махнуў яму толькі рукою, каб ішоў, каб адчапіўся і не марочыў галавы.

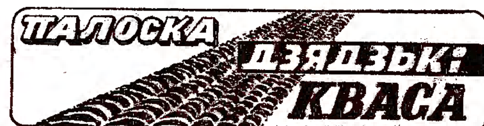
Мінут пятнаццаць-дваццаць надалей стаяла цішыня. І раптам магутны гул браневікоў. Плаксей падскочыў на сваю баявую пазіцыю. Стоячы ва ўвесь рост у акопе, пачаў разглядацца і прыкідваць: каго сустракаць — сваіх ці ворага. За хвіліну аказалася, што і свае і ворага.

„Паглядзеў я направа, — піша Плаксей, *— і вось што бачу: перадам бяжыць мой маладзенькі баец, а за ім удагонку імчацца два немцы. Я схапіў за кулямёт і крычу байцу: „Лажыся!“ А ён, быццам ашалелы, бяжыць без аглядкі. Я пусціў кулямётную чаргу над галавой байца...“*

А ён усё яшчэ бег. Не пачуў нават двух кароткіх выстралаў з рэвальвера. Адзін з іх прашыў яму руку, на шчасце, косць асталася цэлая. Салдацік даскочыў да Плаксеевага акопа.

— Там... машыны... варожыя...

(Працяг на стар. 6)

БАРАДАТЫЯ ДЗЕЦІ

Пятра Байко нервуюць нараканні старэйшага пакалення на моладзь.

— А чые ж гэта дзеці? — грыміць малады чалавек. — Не вашыя? Як вы іх навучылі, выхавалі, так і маеце. Няма чаго слёзы ліць. На каго наракаць? Бадай на сябе! — заканчвае казанне.

Старыя грэшнікі не спачуваюць сваім дзеткам. Хочуць, каб, як і яны, працавалі ад раніцы да змроку. Мора бачаць толькі ў тэлевізары. Не паплюхаюцца ў ім, не паляжаць на ўсю выцяжку (як маці нарадзіла) на чыстым пясочку, не разумеюць жыццядайнай цеплыні сонейка.

Давай разбярэмся, малады калега, з тваім закідам. Ведаючы тваю нервовасць, буду старацца быць далікатным (калі патраплю). Дазволь тады, Пятруська, запытацца: да якога ўзросту лічацца ў бацькоў дзеці? Бо ў нашыя гады, як мінала хлопчыку сем годзікаў, то бацька ўручаў яму пугу ў рукі і казаў: — Гані кароўку на выган і глядзі, каб у шкоду не ўлезла.

І мы, хлапчукі (і дзяўчаткі) паслі карміцелек ад Юр'я да Пакровы. І цешыліся, што не дарма хлеб ядзім. А босыя, патрэсканыя ногі пяклі балюча. Па жнівах зноў, бегаючы за кароўкамі па пожні, як трэснешся пальцамі нагі аб камень, то аж у вачах пазелянее. У пятнаццаць год юнак вучыўся араць, касіць, у шаснаццаць ужо добра зарабляў, дылі трачуючы, а ў семнаццаць чуўся дарослым. Ужо і жоначка пахла печаным абаранкам.

Так, мы былі бацькам цяжарам да 12 год. А сёння вы, нашы дзетачкі, нават пажаніўшыся, не перастаеце быць маленькімі. Вам усё толькі дай ды дай, бо вы нашыя родненькія. А як гэтае дзіцятка пакуе ў свае „тэчкі“ бацькам выпрацаваныя кумпякі, дык бацька толькі слінку коўкае: каб хоць нешта і яму пакінуў, каб не давялося пасціць. Бо гэтае дзіцятка лазой не адхвастаеш, то ж бамбіза, выгнаўся, барадаты, бы архірэй, вусішчы, бы ў запарожскага казака. Спрабуй, скажы супраць, як бач знервуецца (сёння ўсе маладыя надта нервовыя) і дасць бацьку пстрычку: сем раз перакульнешся.

Дзяцінства нашых дзетачак працягваецца да таго часу, пакуль бацькі жывенькія, пакуль не здагадаюцца і не папруць на той свет. Дарма абвінавачваеш нас, Пятруська, што мы не ўмелі іх выхаваць. А калі ж, скажы, быў час нам іх вучыць: удзень яны ў школе, вечарам урокі адрабляюць, ноччу спяць. Няўжо іх за пятнаццаць год навукі школа не навучыла пашаны да працы і да людзей? Або, што каб браць, трэба нешта і даваць? То ж як кожны пачне з дзяржаўных запасаў цягнуць, як з бацькавай каморы, і не аддаваць (у жніво замест на ўборку, гайда на мора, бо маем права), то да чаго ж дойдзеце, людкове?

Дарма таксама малады чалавек старэцца пераканаць нас, старэнькіх сялян, што ў гарадах цяжэйшая праца. Можа і так. Але ж вы, нашы дзетачкі, не такія дурненькія, каб скакаць з агню ў полымя. За ўвесь час з усёй нашай ваколіцы на цяжкую шахцёрскую працу падаліся толькі два хлопчыкі: мой сын, ды адзін з Подварак. А так кожны з вас стараецца апанаваць бюро і арудаваць не лапатай, а аўтаручкай. Ну, а як не ўдасца, то ў трансарт ці на будову: добра плацяць, бо праца лічыцца цяжкая, але, умеўшы, то, сяк-так, прашвэндаешся. Аднойчы Віктару Рудчыку ўдалося сфатаграфаваць такіх змагароў у Заблудаве, да таго ля будынка гміны, на вачах начальніка. Адзін з іх устраміў лапату ў пясок і абапёрся барадою на тронак, а трое сядзела на лаўцы з нуднымі мінамі, бы кожны з іх забіў роднага бацьку. Па іх позах відна было, які доўгі і цяжкі васьмігадзінны дзень працы. Нічога дзіўнага, што так напрацаваўшыся, сам даезд да працы ёсць мучыцельны.

А спрэчку, дзе выгадней і лягчэй жыць, хай вырашаць факты. Вёска ўмірае, горад расце.

Дзядзька Квас

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

КАЛІ ПРАЦЯГНЕШ ПРАЗ „НІВУ“

Пісаць я пачаў зусім нядаўна, хоць мне ўжо сорак год з гакам. І не ведаю, як мае публікацыі ацэньвае рэдакцыя, але ведаю, як ацэньваюць чытачы, і не толькі чытачы. Калі працягнеш крытычным спосабам, затрасецца, быццам у ліхаманцы. Вось тады проста з'еў бы. А калі ён з'ўляецца дырэктарам ці начальнікам, вось тады з аўтара і душа вон. А на вочы не паказвайся! Вось як. Я, напрыклад, чалавек невучоны, а яшчэ і з вёскі, што дошкамі забіта. І за той прычыне даводзіцца сустракацца з большымі і меншымі чыноўнікамі. І вось, калі зойдзеш да аднаго, той цябе выслухае, потым параіць, дакажа, падкажа. А вось другі пачне цябе за нос вадзіць, быццам усе розумы паз'ядаў. Натуральна, ён асоба вучоная і іншых за нос вадзіць патрапіць. І калі вяртаешся дамоў, асабліва тады, калі ляжыш у ложку і праводзіш дакладны аналіз, прыходзіш да вываду: вось працягнуць цябе праз „Ніву“.

Сам

ПІСЬМО Ў РЭДАКЦЫЮ

ДАПАМАЖЫЦЕ!

Напісалі да нас жыхары Гарасімовіч і хутара Востраў (пісьмо падпісала 14 чалавек) у справе дарогі з Дубасьна праз Гарасімавічы ў Дуброву. Яна патрабуе рамонту. Асабліва восенню і вясною цяжка па ёй ісці ці ехаць. Дарога вядзе да сядзібы гмінных улад у Дуброве. Па ёй дзеці ходзяць у школу, сяляне ездзяць па мінеральныя ўгнаенні, вугаль, кармавыя мяшанкі і г.д. Бяда, калі выклікаюць хуткую дапамогу да хворага. Як тады даехаць? Па гэтай дарозе прыязджаюць спецыяльныя самаходы-цыстэрны па малако ў Гарасімавічы. Але бывае, што з-за дарогі не могуць даехаць.

Гарасімавічане і востраўцы (перш за ўсё тыя, якія жывуць на хутарах) спадзяюцца на нашу дапамогу. Іх скаргі ў гміне, як пішуць, астаюцца без ніякага водгуку. Мы чакаем адказу ў гэтай справе начальніка горада і гміны Дуброва мгр Уладзіслава Сокула, якога мы (у нашых кантактах) якраз цэнім за дзелавітасць і аператыўнасць. Нам у гэтым пісьме аднаго не хапае. Жыхары спомненых вёсак не дэкларуюць сваёй дапамогі пры пабудове дарогі ў грамадскім пачыне. Дарога будзе служыць жа ў першую чаргу ім.

(яц)

ЛЮДЗІ ДОБРАЙ РАБОТЫ

Станіслаў Яжэўскі

Брыгадзір Станіслаў Яжэўскі ўжо сёмы год працуе ў слесарным цаху малачарскага прадпрыемства ў Гайнаўцы. Чалавек ён вынаходлівы, працавіты і ветлівы ў адносінах да людзей. Укараніў шмат сваіх наватарскіх тэхнічных развязак і атрымаў ва ўзнагароду значок рацыяналізатара і грашовыя ўзнагароды. Механізаваў ён аддзяленне казеінярні. Пасля падвядзення вынікаў у міжзавадскім спаборніцтве рацыяналізатараў за 1979 год аказалася, што яго вынаходлівасць атрымала самую высокую ацэнку ў ваяводстве. Цяпер, пасля ўкаранення некаторых тэхнічных развязак паводле праектаў Станіслава Яжэўскага, казеінярня гайнаўскай малачарні выпускае звыш 95% казеіну першага гатунку.

(яц)

нага сабаку якога я так любіла, адарвала нагу. Бачу маці, якая плача слязьмі радасці на бацькавай шыі.

Ад таго часу мой саракагадовы бацька барады не галіў, і партызаны сталі называць яго „бацяй“. Для мяне было гэта, відаць, занадта суха і я называла яго „баценька“. Так мы ўсе, бацькавы найбліжэйшыя, называем яго да сёння. Для іншых жа ён проста дзядзька Алесь.

Амаль адначасова гестапа схапіла некалькі нашых сувязных. Узяло і „ленінградку“ Кірпілёву, але яе неяк вельмі хутка выпусцілі. Я чула, як партызаны казалі: „Была ў гестапа, нельга верыць!“ А ўсё ж, здавалася б, свой чалавек. Калі ўзялі на допыты, высвятлілася, што ў гумцы яе штаноў была зашыта атрута, якою мела атруціць увесь партызанскі штаб. У сумачцы ж яе знайшлі натуральныя перлы.

З акна хаты, у якой памяшчаўся партызанскі штаб (хата стаяла на гары), бачу, як на далоні: малады артыст Лёнька Баранчык вядзе Кірпілёву з чарговага допыту. Вядзе ў штаб з другой хаты праз заснежаны пусты пляц, пасярэдзіне якога стаіць толькі студня. Дулам вінтоўкі амаль упіраецца ў плечы Кірпілёвай. Усё адбываецца з маланкавай хуткасцю: яны параўноўваюцца са студняй, Кірпілёва перахіляецца і кідаецца ўніз галавой у глыбокую ледзяную ваду. Тая, што здрадзіла сваім суайчыннікам, ведала, што яе чакала... Не памятаю, як выцягнулі яе з тае студні, — маці мая, відаць, старанна аберагала мяне ад лішніх эмоцый. Памятаю толькі той момант, калі партызаны вярнуліся з выканання прысуду — кары смерці. Былі маркотныя, асабліва Анатоль, якому давялося страляць...

Сярпішчына, аднак, пакінула ў маёй памяці і прыемныя моманты. Да іх належалі „вольныя“ партызанскія вечары, калі хлопцы „рэзаліся“ ў карты. Тады выкарыстоўвалі мяне ў якасці „свяцільніка“: трэба было трымаць лучыну і сачыць, каб не празяваць і з падрыхтаванай кучкі лучын узяць у пару наступную. Можа, якраз з таго часу засталося ў мяне замілаванне да розных іграў.

Помню і ружовыя завушнічкі ў агародчыку Веры, ля ажурнай блакітнай веранды, і санкі з дзвюх дошак, якія скалаціў мне нейкі партызан. Але найчасцей усплываюць у памяці карабліі: і папяровыя, што пускала я па імклівай вадзе вясною, і тыя, што маляваў мне (заўсёды чырвоным і сінім алоўкам) мастак Аркадзь, ну, і караблікі з буракоў са сцяжкамі з морквы, якія сталі на чале вінегрэту, падрыхтаванага ўвішнымі жонкамі камандзіраў на Кастрычніцкае свята.

(Працяг будзе)

ЦІ ВЕДАЕЦЕ, ШТО

...у Нараўскай гміне Бельска-падляшскае прадпрыемства сельскагаспадарчага будаўніцтва ўзводзіць ферму ў Васьках на 5300 тучнікаў, заканчвае ферму букатаў у Даратынцы на 2 тысячы штук, у Макаўцы ставіць свінарнік на 1720 месц і найбольшую ў ваяводстве ферму кароў у Крыўцы на 1050 месц.

Дарагое Сэрцайка, хачу апісаць табе свае клопаты і прасіць парады. З маладых год не мела я спакою. Бацька піў, скандаліў, нярэдка я ў суседзяў начавала. А калі мне было 22 гады, пазнаёмілася я з Янкам. Паказаўся добрым хлопцам. Ён ведаў маю ўражлівасць на пункце гарэлкі, дык спецыяльна падкрэсліваў, што гарэлкі не любіць. Ды і грошай не меў, бо здалёк прыехаў і не ўладкаваўся яшчэ тут на работу. Я ўжо працавала, дык памагала яму, ежу давала. Я і працу памагла яму знайсці. Папрацаваў пару тыдняў, дык пачалі мы і аб вяселлі гаварыць. Янка кажа, папрацую пару месяцаў, грошай зараблю, дык вяселле згуляем. Але як толькі атрымаў зарплату, ужо падхмелены прыйшоў. Тлумачыўся, што мусіў выпіць, бо ж пры першай зарплаце трэба было сябраў пачаставаць. Але не канец на гэтым. Прыходзіў часта пад хмяльком, вяртаўся позна, часам ноччу. Ды і адазвацца я не магла. Зараз з кулакамі скакаў. А тут яшчэ я і зацяжарыла. Калі сказала Янку, ён узбурыўся, сказаў, каб перарвала я цяжарнасць. І больш не з'явіўся ў нашай хаце. Я аднак пастанавіла дзіця нарадзіць. І ўжо маёй дачушцы тры гады. А яго за гарэлку з працы выкінулі. Некуды ізноў выехаў. Я яго не шукала. Сама гадавала дзіця. І пачаў прыходзіць да мяне хлопец, немалады, яму 34 гады. Мы знаёмы больш года. Ён на суседняй вуліцы жыве з бацькамі. Пабудаваў прыгожы дом, працавіты, разважлівы. І мая дачушка яго палюбіла. Ужо летам думалі жаніцца. І вось аднойчы летам з'явіўся ў мяне Янка. Пачаў перапрашаць, сказаў, што больш ужо тое не паўторыцца. Мамы якраз дома не было. І калі я ёй сказала аб гэтым, яна ўзбурылася і сказала, што на парог яго не ўпусціць. А я разгубілася. То ж бацька майго дзіцяці. Не ведаю, што рабіць.

Крыся з Бельшчыны
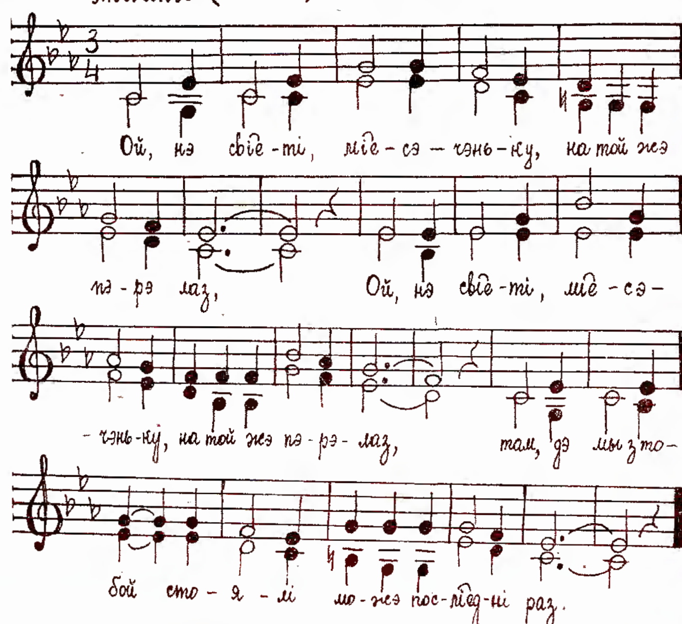
Крыся! Янка, як акцёр, ролі іграе, робіць так, як яму выгадна. Пэўна ўжо ізноў пусты кашалёк, ды „кішкі марш іграюць", то да цябе прыйшоў. Не вер прайдзісвету. Бацька дзіцяці, кажаш. А ці яно яго ведае? Ён жа не хацеў, каб яно і на свет радзілася! Маеш добрага хлопца і выходзь за яго! І дзіцяк ж яго любіць, ён і будзе яму бацькам.

Сэрцайка

ФАЛЬКЛОР

ЛЮБОЎНАЯ

Ой, нэ світі міесэчэньку, на той жэ пэрэлаз,
ой, нэ свіеті, міесэчэньку, на той жэ пэрэлаз,
там, дэ мы з тобой стоялі можэ послієдні раз.
— Будь здорова, дівчынонько, іді додому, іді,
будь здорова, дівчынонько, іді додому, спі.
Заўтра рано чуть свіеточок до гаю прыході,
Нэ пуошла дівчына спаті — гуляла ўсё ў саду,
нэ пуошла дівчына спаті — гуляла ўсё ў саду.
— Чуў я, чуў я, як прысягала козаку іншому.
Ой, оралі хлопці ніву — выоралі ярмо,
Ой, оралі хлопці ніву — выоралі ярмо.
— Заплаті мніе, дівчынонько, што я ходіў дармо.
— Ой, платіла, мой козачэ, платіла, платіла!
Ой, платіла, мой козачэ, платіла, платіла —
цыловаў мое лічэнько — я й нэ боронила.
Бодай тые квіеткі ўсохлі, што рано росцвілі,
бодай тые квіеткі ўсохлі, што рано росцвілі —
бодай людї шчасця нэ міелі, што нас розлучылі.

Ад Анны Стахіюк, 1923 г. нараджэння, і Анны Максімчук, 1930 г. нараджэння, вёска Трасцянка гм. Нарва, запісаў 8 сакавіка 1980 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

Куток практычных ведаў

ВАРТА ВЕДАЦЬ, ШТО...

● Мяса з'яўляецца прадуктам, які дае нашаму арганізму бялок, тлушч, мінеральныя складнікі і некаторыя вітаміны. Няма ў ім аднак вітамінаў А і С, няма таксама вугляводаў. Мала таксама ў мясе вапна, і таму так неабходна ў нашым штодзённым рацыёне малако.

● У тлустым мясе знаходзіцца менш бялка, мінеральных складнікоў і вітамінаў, чым у худым мясе. Больш бялка знаходзіцца ў цяляціне, індычым, курыным мясе і мясе кроліка. Свініна ж, бараніна, качка і гусь маюць яго намнога менш.

● Размарожанае мяса нельга замарожваць другі раз, таму перад замарожваннем варта адразу падзяліць мяса на такія порцыі, якія патрэбны на адзін раз.

● Замарожанае мяса наогул лепш не размарожваць, трэба яго памыць, пасаліць і адразу смажыць, пячы ці варыць.

● Маладую гародніну варым у малой колькасці вады пад крышкай. Кладзем яе адразу ў гарачую ваду, тады яна хутчэй варыцца і траціць менш вітамінаў.

● Да стравы, апрача солі і іншых прыпраў, добра таксама дадаць крыху цукру, што значна паляпшае смак страў.

● Праціраць гародніну і садавіну найлепш праз перлонавыя сіткі ці на тарках са штучнага рэчыва або шкляных.

● Зялёную фасольку ці боб варым у непасоленай вадзе, каб не сталі цвёрдымі. Солім пасля таго, як зварыцца, перад падачай на стол.

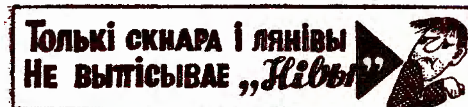
● Кіслыя агуркі, якія хочам трымаць даўжэй, ставім у халодным месцы і заліваем зверху слоік ці каструльку тоненькім пластом алею.

Гаспадыня

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Перад шлюбам А. некалькі гадоў арандавала ўчастак зямлі. Пасля шлюбу яе муж В. купіў гэты ўчастак ад уласніка прыватнай умовай. Праз дваццаць год ён сцвердзіў праз суд, што набыў уласнасць участка з-за даўнасці. Праз некалькі год муж і жонка атрымалі развод. Ці ўчастак зямлі з'яўляецца асабістай уласнасцю В. ці супольнай уласнасцю А. і В.? В. сцвярджае, што ўчастак з'яўляецца выключнай яго ўласнасцю, бо той, хто арандуе зямлю, не можа набыць яе ўласнасць з-за даўнасці.

АДКАЗ: Набыць уласнасць нерухомай маёмасці можна толькі натарыяльнай умовай. Таму В. набыў уласнасць толькі пасля тэрміну даўнасці. Аднак паводле закону ўсё, што набыта ў часе, калі даныя асобы лічацца мужам і жонкай, з'яўляецца іх супольнай уласнасцю. Гэта адносіцца і да набыцця ўласнасці з-за даўнасці. Таму нават калі б муж купіў участак прыватнай умовай перад шлюбам, а тэрмін даўнасці канчаўся ў часе шлюбнага жыцця, то ўчастак быў бы супольнай уласнасцю мужа і жонкі. Праўда, што па закону не можа набыць уласнасці нерухомай маёмасці карыстальнік яе на аснове ўмовы арэнды — незалежна ад часу, на працягу якога існавала арэнда. У нашым прыкладзе, калі б і пасля куплі мужам участка жонка аставалася арандатарам і гэтым самым не магла набыць уласнасці з-за даўнасці, паколькі муж набыў уласнасць, то на аснове сямейнага права жонка стала супольным уласнікам.

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне! Прысніўся мне страшны сон, што памёр мой муж (ён яшчэ не стары). Іду я ў царкву, дзе ён ляжыць. Там стаялі ўжо сваякі. Увайшла я ў царкву і бачу, так далёка стаіць труна. Яна і не выглядала так, як традыцыйная труна, была іншай і светлага колеру. Але я ведала, што там ляжыць мой муж. Я гляджу ў бок труны і моцна плачу. Што гэта такое?

А дачцы маёй сніўся такі сон. Спіць яна, прачнулася, паварушыла коўдрай, а з яе выскачылі дзве чорныя мышкі. Мышкі былі чорныя, а пасцель белая.

Ірэна

Ірэна! Першы твой сон сведчыць аб несумненным прыбытку. Напэўна гэта папярэдзіць нейкі смутак, але будзе пасля прыбытак! Смутак вынікне з таго, што ты ўвайшла ў царкву, а царква заўсёды абазначае нейкі сум. Але два іншыя аспекты твайго сну — памершы муж і труна, якую ты бачыла ў царкве, абазначаюць для цябе напэўна прыбытак. А можа сум вынікне з гэтага прыбытку? Бо і так бывае. Труна для маладых абазначае хуткае вяселле, для людзей сярэдняга ўзросту (як ты) — прыбытак, а для старых — хуткую смерць.

Што датычыцца сну тваёй дачкі, не магу цябе занадта пацешыць: у яе ёсць нейкі скрыты вораг (а можа нават два, як тыя дзве мышкі), і ён наробіць ёй нейкіх клопатаў, так што можа яна нават расхварэцца. Мыш заўсёды абазначае скрытага ворага, пасцель жа прадвяшчае нейкую хваробу.

Астрон

(Працяг са стар. 5)

глытаючы паветра, паказваў ён за сябе, але Плаксей і сам ужо ўбачыў, што з лесу высоўваюць свае жалезныя рылы гітлераўскія аўтамабілі.

„Я перавёў агонь па машыне, — сцвярджае Плаксей. — *Выпусціў па ёй поўны дыск патронаў. Калі мы падпаўзлі да гэтай машыны, яна ўся была, быццам рэшата, прашыта кулямі."*

— Малайчына, Плаксей! — хвалілі яго байцы. — Цудоўна ўпрыгожыў ты гэты аўтамабіль!

Так канчаўся гэты дзень — ужо трэці, або і чацверты дзень вайны. Цяпер цяжка ўжо дакладна ўстанавіць. І тады Плаксей над гэтым таксама не задумоўваўся. Наступіла каманда: *„У дот!"* І Пятро Плаксей зноў са сваім „Дзехцяровым" апынуўся ў доце ля байніцы.

Ноччу гаспадарылі гітлераўцы. Праскаквалі яны па палосах, куды не дасягала зброя гарнізонаў дота і зноў стараліся атруціць байцоў газам. Ранкам, калі можна было ўжо выйсці з гэтай жалезабетоннай труны, назіральнік, які тырчэў ля перыскопа, далажыў, што бачыць танкі.

— Пакажы! — адпіхнуў яго лейтэнант Шыбакоў і сам прыліп вачыма да сцёкал прыбора. — Не, гэта не танкі, — заявіў праз хвіліну, — гэта самаходныя гарматы. Падрыхтавацца да бою! — аддаў ён каманду. Толькі як ваяваць з гэтай гітлераўскай тэхнікай, не маючы бронебойных снарадаў?

Выбухі зліліся ў адзін магутны гул. Ад варожых снарадаў мацней дрыжэлі сцены дота, са столі сыпаўся дробны шчэбень, парахавы дым запаўняў казематы дота і перамешваўся з рэшткамі газавай атруты. Людзі, ледзь жывыя ад начной апрацоўкі іх газамі, цяпер зноў задыхаліся, кашлялі, плявалі і блявалі. Некаторыя ў адчаі зрывалі з твараў процівагазы і, быццам начныя матылькі на агонь, ляцелі яны да ўсялякіх дзірак і байніц, каб толькі схапіць у лёгкія хаця глыток свежага паветра, а там сустракалі іх кулі. І толькі спакойны, але рашучы голас лейтэнанта Івана Шыбакова: „Па местах!" — вяртаў іх назад і яны зноў станавіліся адважнымі салдатамі, якія ведаюць свой воінскі абавязак.

— У перыскоп нічога не відаць! — далажыў назіральнік. — Магчыма, заклінілі яго снарадамі, — паясніў ён. Камандзір груба вылаяўся, але тут жа зразумеў, што праклёнамі не наваюеш.

— Страляць, карыстаючыся оптыкай гарматы! — загадаў.

І зноў недзе ў напрамку палёў і далін, што аддзяляюць Слохі ад ракі Буг, са свістам ляцелі снарады, абкладаючы кусцікі, за якімі праўдападобна схаваліся варожыя самаходкі.

„Гармата наша зрабіла некалькі выстралаў, можа чатыры, можа больш, — піша Пятро Плаксей, — *і наводчык далажыў, што праз гарматную оптыку ён таксама нічога не бачыць..."*

— Што здарылася? — занепакоіўся лейтэнант Шыбакоў, прабіраючыся да наводчыка.

— Мусіць гарматны ўдар па шарыкавым абсталяванні, — паясніў наводчык. Толькі ці пачуў гэта камандзір, цяжка сказаць, бо тут жа пад яго нагамі завярцелася нямецкая граната з характэрным доўгім чаранком. Думаць не было калі. Лічыліся долі секунды. *„Калі яна ўзарвецца, смерць на месцы не толькі мне аднаму..."* Лейтэнант Шыбакоў схапіў гранату за гэты доўгі чаранок і разам з рукой увапхнуў яе ў вентыляцыйную трубу. Як змог, з цэлай сілы адпіхнуў ад сябе гранату, але рукі з трубы ўжо не паспеў выняць... А можа не хацеў, можа спецыяльна закрыў плячом гэтую трубу, каб апрача яго ніхто болей не быў пакрыўджаны гэтай гранатай. Момант гэты добра запамятаў Пятро Плаксей. Ён піша:

„...граната ўзарвалася і моцна параніла лейтэнанту руку і плячо. Лейтэнанта перавязалі. Але самаходкі яшчэ ўсё білі па доту, і раптам усё наша абсталяванне ад прамога пападання варожага снарада з грукатам ўлятае ў баявы адсек, а наша амбразура астаецца зусім адкрытай..."

„...а праз хвіліну ў баявы адсек уварваўся гарматны снарад. Хто тут знаходзіўся, а не ў ніжніх казематах, таму прыйшлося развітацца з жыццём. Я знаходзіўся за сцяной, у суседнім каземаце. Ад узрыву напалавіну аглох. Іншыя таксама... Колькі там нас асталося, цяжка мне сказаць. Можа чалавек сорак, можа больш або менш. Усе глухія. На шчасце, немцы спынілі гарматны абстрэл. І сяклі з аўтаматаў..."

А ў дот яны не адважыліся зазірнуць. Так прайшоў яшчэ адзін дзень, а ноч... Аб гэтым аднак ужо праз тыдзень.

Віктар Рудчык

ТРЫБУНА чытачоў

ДЗЕ ЛЕПШ?

Гаворыць і пішуць, што цяжкая праца селяніна. Вядома, што не лёгкая. Але і не найцяжэйшая і не найгоршая. Там добра, дзе нас няма. Кожная праца добрая, калі яе робіш з ахвотай і маеш з яе карысць. Гавораць, што на ўрадавай рабоце адрабіў восем гадзін і ўсё. А гэтага не бачаць, як дабрацца на ўрадавую работу і колькі на гэта трэба часу. З вёсак даязджаюць і даходзяць на работу на чыгунку ў Семяноўку, на керамічны завод у Ляўкова, на Імшар у Ляўшы і адначасова тыя ж людзі абрабляюць сярэднія гаспадаркі. Зімой, у завейку ці ў слізгавіцу нялёгка дабрацца на работу за пяць ці сем кіламетраў.

Казімір Прылажынскі з вёскі Гарбары на перагрузку адзін выгружаў за адзін дзень вагон, у якім было 60 тон тавару. У нас у гандлёвым павільёне працуе некалькі асоб і яны свае гаспадаркі абрабляюць перш за другіх і кажуць, што яны на палявых работах адпачываюць. У сувязі са штучным возерам, у Гарбарах будуецца чатырохпавярховы дом, працуюць пры ім мужчыны і жанчыны, якія прыязджаюць з Гайнаўкі, да якой у адзін бок 30 кіламетраў. У два бакі дарога зойме пару гадзін. А часта і дарога такая, што самаход трасе, як чорт сваю маці. З нашых вёсак многія гаспадары працуюць пры пабудове штучнага возера. А ёсць гаспадары, якія нідзе не працуюць паза гаспадаркай і тыя больш наракаюць, што ім цяжка на гаспадарцы. У старых гэта не дзіва, але ёсць такія і малады.

Гаспадару часта прыдае работы кепская пагода. Тады адну работу робіш, пра некалькі думаеш. Але і на прадпрыемствах людзі працуюць пры высокіх і нізкіх тэмпературах. Вецер часамі наробіць шкоды, але ў той час і на моры не хацелася б быць. Гавораць, што гаспадар мае дачыненне з гноем. На многіх урадавых работах ёсць непрыемныя запахі і нават шкодныя для здароўя. Не ўсе робяць тую работу, якая ім падабаецца, але якую трэба рабіць. Стораж і той наракае, што лепш рабіў бы ўдзень якую-небудзь работу, чым не спаць уначы. Летам вялікія дні, а гаспадару здаецца, каб тое сонца хто падпёр. У сезоне гаспадар напрацуецца, як вол, бо кажуць, што часам адзін дзень корміць цэлы год. Калі прагадаў, адчуеш цэлы год. Збіраючы сена ці возячы снапы, калі чалавек спяшаецца, а трэба спяшацца, вядома, натоміцца. Але едучы на тое сена, ці везучы яго, крыху адпачне. Затое зімою не спяшае. І невядома, ці цэлы год выйдзе па восем гадзін у дзень на сярэдняй гаспадарцы? Невядома, ці кожны гаспадар згадзіцца б нейкую адну работу на гаспадарцы рабіць па восем гадзін у дзень? Цяпер, пры механізацыі, не так аж надта цяжка на гаспадарцы. Больш цяжка ад таго, што ўжо старыя. Для маладых гаспадароў сёння ўмовы някепскія. Бацькі дастаюць рэнту і памогуць крыху ў нейкай рабоце, напільнуюць дзяцей, хату ці каровам дадуць. У горадзе маюць клопаты з дзецьмі. Ёсць прадшколле, але трэба кожны дзень завезці і прывезці. Так што ўсюды добра — маладым і здаровым. У горадзе, як свята, то свята. У вёсцы, у любы дзень можаш пасляць пад плотам кажух і сказаць: не хадзі, тут грамадзянін спіць. Маладыя людзі, як маладое дрэва, калі і перасадзіш, будзе расці, а старое ўсохне.

Ф. Хлябіч

ДОБРЫ ЦЫКЛ

Цыкл артыкулаў Янкі Целушэцкага, які ідзе ад пачатку года пад загалоўкам „Толькі адно пытанне", я чытаю з увагай. Прызнаюся шчыра, што мяне вельмі цікавіць развіццё нашай краіны. За найлепшы адказ на пытанне я лічу адказ начальніка Юхнавецкай гміны Ежы Шмітоўскага з 14 нумара „Нівы". Тут канкрэтна гаворыць ён, што зрабілі, што распачалі рабіць і калі закончаць. Відаць, начальнік Юхнавецкай гміны мае чыстае сумленне і адкрытае сэрца, калі так выказваецца ў кароткіх і зразумелых словах. Варта, каб так выказваліся і іншыя начальнікі гмін — канкрэтна, без лішніх слоў.

М. Лук'янюк

ЗАПІСАЦЬ У НОВЫ ЛЕТАПІС

Дарагая рэдакцыя! Сёння ў папках свайго архіва я натрапіў на здымак з Брэсцкай крэпасці. Успомню сваю пабыўку там, сярод прыяцеляў і братоў. Успамінамі рашыў падзяліцца. Аб геройстве савецкіх воінаў і партызанаў у перыяд другой сусветнай вайны трэба гаварыць часта, ды ўсё яшчэ гэтага будзе мала. Ёсць многа спраў, якія павінны паказацца на старонках часопісаў, але баюся, што не пакажуцца, бо людзі баяцца сесці за стол і напісаць. Баяцца ўспомніць усё пройдзенае, каб не папасці ў хваробу, каб не дастаць інфаркту. Напрыклад, помню пры нейкай нагодзе сакратар рэдакцыі Ада Чэчуга ўспомніла пра сваё дзяцінства ў час вайны. Відаць было, што вельмі перажывае яшчэ і сёння, бо ў вачах паявіліся слёзы. Мы многа чытаем успамінаў камандзіраў высокага рангу, а вось якраз мала бачым вайну вачыма дзяцей і простых людзей.

Але вяртаюся да сябе. Дык вось я быў запрошаны ў Брэст на святкаванне чарговай гадавіны перамогі над нямецкім фашызмам. Усе святкаванні такога роду адбываюцца тут на аграмаднай плошчы мемарыяльнага комплекса Крэпасці-Героя. Нямногім яе абаронцам удалося перажыць, але некаторым удалося, і яны нават дайшлі аж да Берліна. Прыязджаюць у крэпасць і з Польшчы. Народ праходзіць тут шырокімі алеямі, абсаджанымі тысячамі руж, падаранымі Варшавай. Вялікае ўражанне выклікае гіганцкі ўваход-брама ў форме пяціканечнай зоркі. І голас Юрыя Левітана, які апавяшчае нападзенне ворага на СССР, а пасля песня: „Вставай, страна огромная..." Холад пранікае аж да глыбіні душы.

Далей бачым увесь мемарыяльны комплекс, які ашаламляе сваёй магутнасцю простага адлюстравання падзей з 1941 года. Магутны музей-магільнік. З захаваных руін крэпасці безупынна чуваць жаласны спеў жаночага хору, які выдабываецца з падзямелляў. Калі людзі глядзяць выстаўку ў музеі, слухаюць расказ удзельніцы абароны крэпасці, няма моцнага, каб не заплакаў.

Колькі разоў я быў у Брэсце, заўсёды хадзіў у Брэсцкую крэпасць і заўсёды адкрываў новае. Ля скульптуры „Прага", па-руску „Жажда", заўсёды ляжаць свежыя кветкі, так як і на магілах. Савецкія сябры запрапанавалі, каб мы разам сфатаграфаваліся на фоне скульптуры „Прага". Паглядзіце, гэтая скульптура паказвае, як чырвонаармеец пад ураганным агнём паўзе з каскай да канала з вадой.

В. Петручук

Аўтар (у сярэдзіне) з савецкімі афіцэрамі — сваімі сябрамі, на фоне помніка.

ЛІТАРАТУРНАЯ СУСТРЭЧА

У клубе ТППР „Маша" ў Любліне адбылася сустрэча з намеснікам дырэктара Інстытута літаратуры Акадэміі навук БССР др Уладзімірам Гніламедавым. Тэмай сустрэчы была сучасная савецкая літаратура і яе роля ў фарміраванні новага чалавека. У клубе сабраліся настаўнікі рускай мовы, студэнты і ліцэісты. Госць з БССР расказаў пра развіццё савецкай літаратуры ў пасляваенны перыяд, прадставіў яе сённяшнее становішча. Сучасныя савецкія пісьменнікі, падкрэсліў др Гніламедаў, у сваіх літаратурных пошуках стараюцца знайсці ўзор чалавека, годнага новых дзён, чалавека, які спраўджваецца ў працы, сямейным і сяброўскім жыцці ў любых умовах.

Пасля гэтай лекцыі адбылася дыскусія. Удзельнікаў сустрэчы цікавілі адносіны прадстаўнікоў сацыялістычнага рэалізму да іншых напрамкаў сусветнай літаратуры і мастацтва. Многія пыталі аб сувязі польскай і савецкай літаратур, у тым ліку і беларускай. На жаданне слухачоў др Гніламедаў расказаў аб адлюстраванні польскай праблематыкі ў творчасці Я. Брыля, М. Танка, А. Карпюка, П. Пестрака і іншых.

Юрка Баена

Наша пошта

Наш чытач, які падпісаўся толькі „Сталы друг і чытач „Нівы", а які звярнуўся да нашага юрыста з просьбай параіць у яго зямельна-пенсійных справах. Вось вам адказ юрыста: „Асобам, якія ў час рэгулявання ўласнасці на аснове пастановы ад 26 X 1971 аб урэгуляванні ўласнасці сельскіх гаспадарак перапісалі гаспадарку на дзяцей, рэнта, прадбачаная пастановай ад 26 X 1977 года аб эмерытальным забеспячэнні гаспадароў і іх сем'яў, не прыслугоўвае, нават калі ён не мае рэнты з іншай прычыны".

В. Станулевіч, Ольштын. „Трэба ведаць сваё мінулае, каб не паўтараць памылак. Вельмі старая пагаворка кажа, што гісторыя з'яўляецца настаўніцай жыцця. Ці непатрэбна аб гэтым гаварыць, або ці грэх аб гэтым пісаць? Ці гэта ўсё інакш відна нам — раскінутым па гарадах і гарадках краіны, а інакш на Беласточчыне?" — пытае чытач, выказваючы крыху свой жаль, што рэдакцыя занадта пакрэсліла яго артыкул. Факт, інакш гэта відаць на Беласточчыне. Пункт гледжання залежыць жа ад месца, з якога глядзіш (эйнштэйнская тэорыя адноснасці), а рэдакцыя мае свой паслядоўны і прадуманы пункт гледжання.

Таксама ў гэтым месяцы **Вера Леўчук** хоча скарыстаць з прывілею, каб падзякаваць паэту Уладзіміру Гайдуку з Тарнопаля за „Урывак верша, прысвечанага ёй, тадышняму рэдактару „Зоркі". З вялікім хваляваннем і сардэчнай радасцю хачу прывесці гэты ўрывак. Колькі дум вы навеялі мне, дарагі Валодзя, і я за гэта ўдзячна.

Мне ў памяці зімовы ранак —
Даўно ён быў, зацерліся сляды,
Ды марамі яго я ўваскрасаю
І ён стаіць, і шчыры, і жывы...
Як „Зорка" ў нашу хату завітала,
Агонь гарэў у печы раніцой
І цётка песні напявала,
Падпёршыся спрацаванай рукой.
А я стаяў і марыў, пэўна, многа,
І чырванеў па вушы, і маўчаў.
А потым мне адкрылася дарога,
Ды лёсу толькі не ўгадаў...

МАЛАДЗЁЖНАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ

Бельская арганізацыя ЗСМП налічвае 1551 член. Згуртаваны яны ў 48 гуртках. Старэйшай гарадской арганізацыі з'яўляецца Юрка Галадок. Самым вялікім гуртком з'яўляецца гурток пры прадпрыемстве „Каро".

За 1979 год бельская арганізацыя ЗСМП грамадскай працай выпрацавала 4 мільёны 142 тысячы зл. Бельская арганізацыя ЗСМП вядзе патранат над пабудовай двух жылых блокаў. 50 працэнтаў вартасці гэтых блокаў аплачваюць яны грашыма, а 50 працэнтаў — ўкладам працы. Пабудову вядзе Бельскае будаўнічае прадпрыемства. Гэтыя два блокі будуць аддадзены ў карыстанне ў сярэдзіне бягучага года. Таксама ў далейшым бельскія ЗСМПоўцы будуць актыўна ўдзельнічаць ва ўсіх працах на карысць горада і гміны.

Іван Кірызюк

КАРЫСНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Новая цікавая ініцыятыва насельніцтва Беластоцкага ваяводства гэта супрацоўніцтва гміны з прамысловымі прадпрыемствамі горада. Гміна Нараўка супрацоўнічае з Беластоцкай фабрыкай мэблі. Праграма супрацоўніцтва ўжо апрацавана на бягучы год. Супрацоўніцтва гэта вельмі карыснае. Гміна Нараўка зацікавіла рабочых беластоцкай фабрыкі сваім фальклорам, Белавежскай пушчай, народнай творчасцю, вырабамі з гліны, дрэва і саломы. Беластоцкая фабрыка мэблі паказала цікавыя вырабы сваіх рабочых. Жанчыны з „Бэфамы" пабывалі ў Нараўцы. Тут у лагерах адпачываюць іх дзеці. Мы з Нараўкі наведалі фабрыку. Адбываюцца спартыўныя сустрэчы. Мастацкі калектыў фабрыкі іграў на танцах у Нараўцы. Думаю, што некалькі гэтых прыкладаў сведчаць аб узаемных карысцях. Гміна Нараўка вельмі цэніць гэтае супрацоўніцтва.

А. З.

НЕ БЫЛО АЎТОБУСАЎ, НЕ БЫЛО ПРАБЛЕМЫ

Цяпер у Гайнаўцы, як у катле. Упраўленне горада прымяраецца, куды пусціць другую лінію МПК. У сувязі з гэтым да начальніка горада пастаянна плывуць тэлефоны і лісты. І ўвогуле ідзе жывая дыскусія, у якой кожны бароніць свае рацыі, бо кожны хоча, каб аўтобус пайшоў блізка ад яго. Ды і я, як радны МРН і старшыня пасёлка № 4, звяртаюся да вас, начальнік горада, словамі песні Булата Акуджавы: „Дай усім панямножку і не забудзь пра мяне."

Пасёлак нумар чатыры аддеглы ад цэнтра горада на 1-2 км. Жыхары, каля 500 чалавек, працуюць у Гайнаўцы на фабрыках і на працу вымушаны хадзіць пехатой. Падключэнне нашага пасёлка да другой лініі развязала б нашу праблему, аб якой гаворыцца на кожным нашым сходзе. Жыхары пасёлка вераць, што не забудзеце пра іх і паможаце, за што шчыра будзем удзячны.

Э. Вайсковіч

ВАРТА ПАХВАЛІЦЬ

Вёску Масева часта наведваюць шафёры ПКС з Беластока Войтэк Лукша і Пеця Паўлоўскі. Гэтыя хлопцы вельмі добра адносяцца да пасажыраў. У іх аўтобусах заўсёды парадак. Ездзяць пунктуальна. Такіх шафёраў павінна быць больш.

УКС

...у Дубічах Царкоўных перад Велікодным святам людзі з усёй ваколіцы так куплялі гарэлку ў мясцовай краме, што тая аж трашчала. Бралі найменш па дзве скрынкі (але гэта былі адзінкі), бо пераважна па 8-10 скрынак. Выглядала так, што будзе канец свету. А нейкі прыехаў і купіў увесь спірт, заплаціў больш як 40 тысяч зл. А ці ж гарэлка выратуе нас?

П. Д.

Імпартгумар

ЭФЕКТ ТАЛСТОГА

У адной звычайнай кавярні сустрэліся два літаратары. Разгаварыліся. Хутка гамонка звярнула на блізкую абодвум тэму і пайшла па прафесійнай каляіне.

— Слухай, — сказаў раманіст, беручыся за гузік на пінжаку навеліста, — навошта ты трацiш час на дробязі? Ну, чаго ты разменьваешся на гэтыя апавяданнейкі ды аповесцейкі? Стварыў бы штосьці салíднае, ёмістае, важкае...

— Яно, вядома, можна было б, — пацiснуў плячыма навеліст, — але часу ўсё не хапае.

— А вось вазьмі Льва Талстога. Колькі напісаў гэты граф! Напісаў, хоць і ў тую ж эпоху суткі складаліся з дваццаці чатырох гадзін.

— Параўнаў! Гэта ж Леў Талстой. Глыба. Стары ведаў кошт кожнай хвіліны. Па-першае, ён не меў звычкі галіцца. А мы што робім? Кожны божы дзень зранку прымаемся скрэбсці з твару шчэцце. Колькі часу ідзе на гэту штодзённую працэдуру! Сядзеш галіцца — паўгадзіны далоў!

— Та-ак. Гэта ты правільна заўважыў. Бадай, калі б Талстой галіўся кожны дзень, ён напісаў бы не больш за нас...

Творчая думка літаратараў пакацілася па арыфметычнаму напрамку: яны ўзяліся з натхненнем падлічваць час, які змарнавалі на галенне. За месяц, за год, за дзесяць гадоў... Назбіралася багата.

— Вось табе і трыццаць мінут! — усклікнуў навеліст з такім выглядам, быццам адкрыў новую Галактыку. — Аказваецца, толькі на адным галенні мы з табой страцілі „Вайну і мір“ ды плюс аповесць памерам не меней за „Хаджы Мурат“! Жах! Да таго ж улічы, што ў Талстога па сутнасці, толькі і было спраў, што пісаць ды пісаць. Ні табе пасяджэнняў, ні сходаў, а пра канферэнцыі чытачоў ужо і казаць няма чаго. А забавы? Ні тэлевізара, ні футбольных матчаў...

— Ну, гэта ты занадта! — перабіў яго раманіст. — Ён жа хадзіў на паляванне, нават касіў. Ваду ад калодзежа на санках вазіў. І паваявапь паспеў. А між іншым, тады ні дамоў творчасці, ні творчых камандзіровак не было. А ўсё ж пісаў!

Абяззброены гэтымі аргументамі, навеліст заціх. Пасля доўгага роздуму з адчайнай рашучасцю ў голасе прамовіў:

— Ну, ад сходаў ды пасяджэнняў нам, вядома, не адбаярыцца. А ўсё ж рэзервы часу знайсці можна. Усё, браце! Ты, як хочаш, а я з сённяшняга дня перастану галіцца!

Літаратары разлічыліся з афіцыянткай, узняліся з-за стала і падаліся ў бок стадыёна, каб не спазніцца на чарговую футбольную сустрэчу.

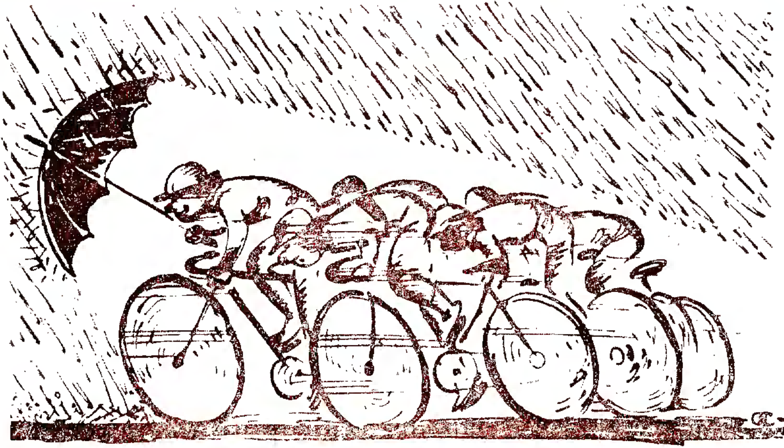
Салях Кулібай,
Башкірыя

— *А я ўчора цябе з іншым паэтам бачыў!!!*

Адчуваўся ўва ўласнай сям'і інтурыстам. Яго ўсе абслугоўвалі.

НІВКА

Чаго ў спорце не бывае!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

ДО ОТПРАВЛЕНЬЯ ПОЕЗДА

Слова **Н. Добронравова**

Музыка **А. Пахмутовой**

Судьба моя, мечта моя — далекие пути,
Да вечное движение, да ветры впереди.
Глаза пристанционные зеленые сверкнут, —
До отправления поезда осталось пять минут.

Припев: Старый мотив железных дорог,
Вечная молодость рельсовых строк...
Кажется, будто вся жизнь впереди.
Не ошибись, выбирая пути!

За окнами вагонными гитары говорят,
Как будто вся страна моя — строительный отряд.
Друзья мои надежные с дороги не свернут.
До отправления поезда осталось пять минут.

Припев.

И пусть уже раскована космическая даль,
Идет-грядет великая земная Магистраль.
Проложим за Байкалом мы невиданный маршрут.
До отправления поезда осталось пять минут.

Припев.

ДЗЕ ДЗЯДУЛЯ?

— А дзе ж гэта ваш дзядуля? — спытала суседка.

— Ды паехаў да дачкі ўнукаў няньчыць.

— А чаму ж не бабуля?

— Ды бабуля ўжо раз ездзіла — у яе больш нервы не вытрымліваюць.

БУДЗЬЦЕ МУЖНЫМІ!

Студэнт-завочнік да экзаменацыйнай камісіі:

— Шаноўныя грамадзяне! Працаваць і адначасова вучыцца, а яшчэ калі маеш сям'ю, — вельмі цяжка. Дзеля гэтага трэба мець мужнасць, я б сказаў — вялікую мужнасць. Дык будзьце і вы мужнымі — пастаўце мне тройку.

— *Добра, што яны не ведалі кулямётаў.*

НАЕЎСЯ

Прыйшоў сусед да суседа ў справах, а там якраз абедаць селі. Варэнікі ядуць. Запрашаюць і суседа, а той адмаўляецца.

— Дзякую, я вотак наеўся, — і правёў далоняй па самай шыі.

— Ды сядайце, не грэбуйце...

Сеў сусед, паеў варэнікаў. А калі ўсе ўсталі з-за стала, пяцігадовая дзяўчынка гаворыць:

— Мама, мама! А ў дзядзькі ад шыі ў лоб трыццаць варэнікаў улезла!

СЕМ ПРЫЧЫН

Перад півною п'яніцы ўчынілі бойку. А адзін з іхняй кампаніі стаіць збоку. Вось яго і пытаюць:

— А ты чаму, Піліп, збоку стаіш?..

— Ды з сямі прычын.

— А што ж гэта за прычыны?

— Мая жонка і шасцёра дзяцей, — адказаў Піліп.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Англійская лэдзі кліча лакея:

— Вы паедзеце зараз жа да місіс Чарльтан у бальніцу, яна вельмі цяжка хворая, і даведаецеся, як яна сябе адчувае.

Лакей паехаў і вярнуўся праз дзве гадзіны.

— Ну як? Вы былі ў місіс Чарльтан? Спыталі, як яна сябе адчувае?

— Так, мадам.

— Добра, можаце ісці.

*

У банк убег грабежнік з пісталетам у руцэ і скамандаваў:

— Рукі ўгору і хутка!

З мінуту ўсе стаялі моўчкі з узнятымі рукамі, потым грабежнік дадаў сарамліва:

— Усе паднялі рукі? А то я не захаплю акуляраў...

*

Гаспадар папярэджвае гасцей:

— Дзеля Бога, джэнтльмены, толькі не сядайце на гэты дыван: ён кішыць клапамі!

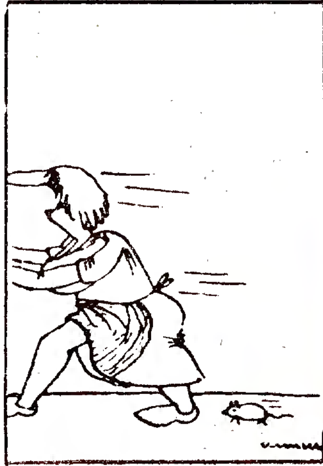
— Чаму ж вы не выкінеце яго?

— Прабаваў, яны яго назад прыносяць.

Курёзы

ФЕСТЫВАЛЬ... ЛЫСЫХ

Людзі часта бываюць незадаволеныя нейкім сваім фізічным недахопам. Часам гэты недахоп становіцца своеасаблівым пунктыкам у чалавека, і ён лічыць сваю па сутнасці дробязную загану вялікім няшчасцем. Так бывае і сярод лысых.

Бельгіец Фернанд Фіон — мужчына не надта малады. Яму сорак тры. І зразумела, у гэтым узросце амаль трэць прадстаўнікоў моцнага полу на зямлі патроху страчваюць свае пышныя чупрыны. Але Фіон ніяк не жадае з гэтым прымірыцца. Колькі спрабаваў ён найноўшых найэфектыўнейшых і дарагіх лекаў для вырошчвання валасоў, але яны, відаць, назаўсёды пакінулі яго пакрыўджаную галаву і не думалі адрастаць. У адчаі Фернанд Фіон мусіў зрабіць заключэнне, што ўсе гэтыя шампуні — адно шарлатанства і зман і аб'явіў вайну заводам і фабрыкам, дзе вырабляюць усялякія там памянёныя лекі.

— Уладальнікі гэтых фабрык, — гаворыць ён, — рабаўнікі. Карыстаючыся нашай бядою, яны проста нажываюць грошы, выманьваючы іх у нас за бездапаможныя вадкасці. Так што не дазваляйце сябе рабаваць, насіце з гонарам свае лысыя галовы! — звярнуўся ён да такіх жа галагаловых, як і сам.

Фернанд Фіон разві і кіпучую практычную дзейнасць у гэтым кірунку. Ён стварыў... клуб лысых, даўшы яму гучнае імя гогалеўскага героя Тараса Бульбы. Зараз у клубе больш ста пастаянных членаў. Яны часта збіраюцца для абмеркавання праблемы адсутнасці валасоў на галаве, а нядаўна нават правялі з вялікай помпаю свой фестываль... лысых.

Пазнаўшы самога сябе, не расчароўвайся ўва ўсім чалавецтве.

© PDF: Kamunikat.org 2020
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020